

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE GRAFİK DERSİNİN
İŞLENİŞİNDE İNFOGRAFİK'İN, ÖĞRETME YÖNTEMİNE KATKISI

ALİ BORUCU

YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN: DOÇ. YUSUF KEŞ

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI

Bu tez 15/06/2015 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oy Birliği/~~Oy Çoğunluğu~~ ile Kabul Edilmiştir.

DANIŞMAN	Doç. Yusuf KEŞ
ÜYE	Doç. Dr. Mehmet ÖZKARTAL
ÜYE	Yrd. Doç. Dr. Aydın ZOR

İmza: .....

İmza: .....

İmza: .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

İmza ve Mühür

Doç. Dr. Abdullah Şevki DUYMAZ

SDÜ Güzel Sanatlar Enstitü Müdürü

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları aldığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (15/06/2015).

Ali BORUCU

ÖNSÖZ

Bu araştırma bir çok kişinin değerli katkısı ve desteği ile oluşmuştur. Öncelikle araştırmanın başından sonuna kadar değerli katkılarıyla bana rehberlik yapan, büyük desteklerini ve yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Doç. Yusuf KEŞ'e, almış olduğum yüksek lisans derslerime, bilimsel katkılarda bulunan Doç. Dr. Mehmet ÖZKARTAL'a, düşünce ve önerilerinden sürekli yararlandığım, Yüksek Lisans eğitimim için destek olan katkısını sunmaktan çekinmeyen bana büyük destek veren değerli hocam Öğr. Gör. Ahmet Vildan BÜYÜKEKŞİ'ye, sonsuz teşekkür ederim.

Yaşamımın her anında manevi desteklerini yanımda hissettiğim eşim Selda BORUCU'ya ve kızlarım Alaz BORUCU'ya, Hüma BORUCU'ya sonsuz sabırları için teşekkür ederim.

Ali BORUCU   Haziran 2015

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE GRAFİK DERSİNİN İŞLENİŞİNDE İFOGRAFİK'İN, ÖĞRETME YÖNTEMİNE KATKISI

Ali BORUCU

Süleyman Demirel Üniversitesi,

Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Yıl : 2015 Sayfa: 68

Danışman : Doç. Yusuf KEŞ

Türkiye ve dünyada tasarlanan çeşitli infografik çalışmalar incelenmiştir. İnfografik uygulamalarının genelde gazetecilik sektöründe kullanıldığı tespit edilmiştir.

Dünya'da ve Türkiye'de kullanımı her geçen gün artan infografiklerin önemi, kullanım alanları, kullanım yöntemleri araştırılmıştır. İnfografik, bilgi ve grafiğin beraber sunulmasıdır. Burada önemli olan nokta, bilginin metinden çok görsellerle pekiştirilerek sunulması ve daha iyi anlaşılır kılınmasıdır.

Yaşadığımız bilim ve teknoloji çağında, hızlı değişim ve gelişmeler sebebi ile toplumların yapısı da hızla değişmektedir. Buna bağlı olarak eğitimin amaçlarında ve yöntemlerinde de farklılıklar kaçınılmaz olmaktadır. Amaç, yöntem ve sistemlerdeki bu gelişme isteği, insanları sürekli bir arayış içine sokmaktadır. Daha etkin öğrenme kuramları üzerinde yapılan çalışmalar, güdülemeyi, bilgi vermeyi, öğrenme etkinliklerine katılımı, araştırmacılığı ve yaratıcılığı öngörmektedir. Araştırmada, genel tarama modellerinden ilgili literatürün incelenmesi ile nitel yöntemlerden döküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır.

Eğitim, değişen dünya şartları ile beraber sürekli gelişim içerisindedir. Bu nedenle sürekli geliştirilen eğitim programlarında, yeni öğretim teknikleri oluşturulması önemlidir. Dersin etkili öğrenimi için materyallerin ve yöntemlerin seçimi ile beraber, öğrencilerin ilgi, tutum ve ihtiyaçlarının belirlenmesi de büyük önem taşır. Eğitim Biliminin içinde bulunan sanat eğitimi de bu değişime ayak uydurmak

zorundadır.

Birinci bölümde eğitim ve sanat disiplinleri analiz edilmiştir. Farklı eğitim bilimcilerinin eğitim tanımlamalarına yer verilmiştir. Eğitimin hayatımızdaki gerekliliği ve günümüzde kullanım alanları araştırılmıştır. Bunun yanı sıra sanat ve sanat eğitiminin geçmişten günümüze toplum yaşamındaki yeri, önemi ve gerekliliği anlatılmıştır. Birinci bölümde aynı zamanda eğitim ve öğretimde materyal geliştirme üzerinde durulmuştur. Teknolojik gelişim eğitim materyallerinde farklı yöntemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

İkinci bölümde Grafik tasarım ve Türkiye’de grafik eğitimi incelenmiştir. Grafiğin geçmişten günümüze kadar tarihsel gelişimi irdelenmiştir. Grafik tasarım çağımızın teknolojik gelişmelerinden çok etkilenmiştir ve etkilenmeye devam etmektedir. Türkiye’deki grafik eğitiminin de bu gelişimden etkilenmesi incelenmiştir. Araştırmamıza kaynak olan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinin kurulma amacına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde grafik tasarımında infografik konusu ele alınmıştır. İnfografik tanımı ve tarihsel gelişimi incelenmiştir. İnfografik’in anlatım yöntemleri ve teknikleri üzerinde durulmuştur. İki farklı infografiğin tasarım teknikleri ve yöntemleri karşılaştırılmıştır.

Dördüncü bölümde bir infografik tasarımı uygulaması hazırlanmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin müfredatında yer alan grafik dersinde, logo ve logotype tasarımı konusu ile araştırmanın sınırlılığı oluşturulmuştur. Bu sınırlılık dahilinde uygulama projesi tasarlanmıştır. Bu konunun işlenişi hakkında infografik yaklaşımla, eğitim ve öğretime farklı bir bakış açısı ile katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

CONTRIBUTION OF INFOGRAPHICS FOR TEACHING TECHNIQUE IN FINE ARTS HIGH SCHOOL DURING THE GRAPHIC LESSON

Ali BORUCU

Süleyman Demirel University, Graduate school of fine arts, Graphic Department,
Master's thesis

Various infographic studies which are designed in Turkey and in the World are examined. It is detected that Infographic applications generally are used in the journalism sector.

The importance, usage areas and usage methods of infographics whose usage rate increases in Turkey and in the World day by day are searched. Infographic means that information and graphic are presented together. The important point is that information is presented by being reinforced with visuals and it is become more comprehensible.

In science and technology age we live in, Society structure changes rapidly because of rapid changes and developments. Therefore, differences in education's purposes and techniques become unavoidable. Development request in its' purposes, techniques and systems is embarked on a continuous quest. Studies which are done on the more active theory of learning predict motivation, edification, participation in learning activities, the work of a researcher and creativity. The techniques which are to be examined related literature from general scanning models and to be examined document from qualitative methods are used.

Education is in continuous development with fluctuant world conditions. As a result, it is important to be constituted new teaching techniques in continuous reformed educational program. Apart from selection of materials and methods, students' attentions, attitudes and needs have an significant role for lesson learning effectively. Art education in education science has to keep pace.

In the first part, education and art disciplines are analyzed. Education descriptions of different pedagogues have coverage. Necessity of education in our life and its usage areas nowadays is searched. In addition to this, place, importance and necessity of art and art education from past to present in society is explained. At the same time, in the first part, material development is emphasized in teaching and learning. Technological development leads to showing up different methods in educational materials.

In the second part, graphic design and graphic education in Turkey are examined. Historical development of graphic from past to present is studied. Graphic design is prepossessed by technological developments in our age and it continues to impress. It is investigated that graphic education in Turkey is impressed by this change. Setup purpose of Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi which is source of our study has coverage.

In the third part, subject of infographic in graphic design comes up. Description of infographic and its history development is investigated. Infographic's expression methods and techniques is emphasized. Design techniques and methods of two different infographics compare.

In the fourth part, an infographic design application is prepared. In the graphic lesson which is in curriculum of Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, restriction of the study is formed with subject of logo and logotype design. About teaching topic with infographic approach, it is tried to contribute to education and training with a different point of view.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	1
GİRİŞ	2
I. BÖLÜM.....	4
1. EĞİTİM VE SANAT	4
1.1. Eğitim	4
1.2. Sanat	8
1.3. Sanat Eğitimi.....	9
1.3.1. Sanat Eğitiminin Amacı	12
1.4. Eğitim ve Öğretimde Materyal Geliştirme	13
II. BÖLÜM.....	20
2. GRAFİK TASARIM VE TÜRKİYEDE GRAFİK EĞİTİMİ	20
2.1. Grafik Sanatlar.....	21
2.2. Türkiye’de Grafik Eğitimi.....	28
2.3. Güzel Sanatlar Liselerinin Amacı	31
III. BÖLÜM.....	33
3. GRAFİK TASARIMINDA İNFOGRAFİK	33

3. 1. İnfografik	34
3.2. İnfografik Anlatım Yöntemleri ve Teknikleri	38
3.2.1. Durağan İnfografik	39
3.2.2. Hareketli İnfografik	40
3.2.3. Etkileşimli İnfografik	41
3.3. İnfografik Tasarım İlkeleri	43
3.4. İnfografik Uygulamaların Kıyaslanması	44
IV. BÖLÜM.....	49
4. LOGO VE LOGOTYPE TASARIM İNFOGRAFİK'İ	49
4.1. Uygulama Projesinin Amacı	49
4.2. Uygulama Projesinin Yöntemi ve Uygulama Aşamaları.....	50
4.3. Uygulama Projesinin Süresi ve Karşılaşılan Zorluklar	56
SONUÇ.....	60
KAYNAKÇA	63

RESİMLERLER DİZİNİ

Resim 1. Eğitim ve Öğretimde kullanılan bazı eğitim materyalleri.....	17
Resim 2. Albrecht Dürer, “Mahşerin Dört Atlısı”,1497-98, Ahşap Baskı Gravür.22	
Resim 3. Süleyman Saim Tekcan “Dolu Dizgin Atlar”	23
Resim 4. Deprem Haftası amacıyla yapılmış bir infografik.....	33
Resim 5. Çatalhöyük’te mağara duvarına çizilmiş harita (restore edilmiş şekliyle, M.Ö. 7500)	35
Resim 6.Napolyon’un 1861 yılında Moskova yürüyüşünü anlatan infografi Charles Joseph Minard tarafından hazırlanmıştır.....	36
Şekil 7. Tarihi Berlin Olimpiyat Stadı bilgi grafiği “El Interior del Coloso” (Robinson Choquetaype, 2007).....	37
Resim 8. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından Vergi Haftası nedeniyle hazırlanan infografik.	39
Resim 9: Hareketli bilgi grafiğine bir örnek: “Motosikletle Güvenli Sürüş”	40
Resim 10.Etkileşimli İnfografige örnek çalışma (http://infografya.com/like-line/#sthash.1A2FYT7w.dpuf).....	42
Resim 11. Etkileşimli İnfografige 2. örnek çalışma. iki hafta arasındaki beyeni farkı..	42
Resim12. http://www.eba.gov.tr/docvplayerid=14743fcb6939c23294876b6f9e86dc7a99bce6a80a	45
Resim 13. http://www.manset.at/girisimcilik-tarihi-infografik	45
Resim 14. Ahsen Çanta Logo eskiz çalışması.....	51
Resim 15. Ahsen Çantanın logonun ana figürünün ilk tasarımı	52
Resim 16. Ahsen Çantanın logosunun son hali.....	52
Resim 17. Logonun pozitif tasarımı	53

Resim 18. Logonun dijital çizimi	53
Resim 19. Logonun alternatif renk seçenekleri.....	54
Resim 20. Logo ve logotype'ın birlikte kullanımı	54
Resim 21. Ahsen Çantanın kartvizit uygulaması	55
Resim 22. Logo ve logotype tasarım infografiği.....	57
Resim 23. Logo ve logotype tasarım infografiği 2.....	58
Resim 24. Logo ve logotype tasarım infografiği 3.....	59

KISALTMALAR DİZİNİ

AGSL.....	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
EBA.....	Eğitim Bileşim Ağı
IIID	Uluslararası Bilgilendirme Tasarımı Enstitüsü
AGSSL.....	Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi
GS.....	Güzel Sanatlar
SL.....	Spor Lisesi

GİRİŞ

Sanat eğitimi, yalnızca insana özgü bir gereksinim olduğu varsayımından hareket edildiğinde, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması, sanat eğitiminin anlamına farklı bir boyut kazandırmaktadır.

Sanat eğitiminin özellikle okul öncesinde başlaması gerekmektedir. Çünkü insanın doğayı en çok tanımaya ve kişiliğinin biçimlenmeye başladığı yıllar bu yıllardır. En geniş kapsamlı öğretim alanı okuldur. Okullarda, gerek kuramsal alana ilişkin bilgiler, gerekse uygulamalı resim ve üç boyutlu çalışma alanlarında, öğretmenle öğrenci arasında kurulacak doğru ve anlamlı ilişkiler gelişimi yönlendirecek, hızlandıracaktır. Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı gücünü eğitmek, estetik düşünmesini sağlamak için gereklidir ve yaşamda önemli bir yer tutmaktadır.

Grafik tasarım eğitim programının eğitsel odağı, grafik tasarımın görsel diline yöneliktir. Bir sanat dalı olarak Grafik Tasarım Eğitimi, özel bir eğitimdir; öğrencisiyle birebir iletişim ve etkileşimi gerektirir. Gelişen teknoloji, bireyi ön plana çıkarmaktadır. Bundan dolayı eğitim de bireyden başlamalıdır. Bireyin eğitimi temel amaç olmalıdır. Bu bağlamda eğitim ve öğretim biçimlerinin bilgi çağına uygun olması, öncelikli ve kaçınılmazdır.

Bilgi çağında, bilgi toplumu olabilmek için eğitim vazgeçilmez bir unsurdur. Bir ülkenin gelişebilmesi için yeterli sayı ve nitelikte yetişmiş insan gücüne gereksinimi vardır. Bunu sağlamanın da o ülkenin eğitim sisteminin, verimli biçimde çalışması ve gelişmesi ile ilişkili olduğunu, yapılan araştırmalar ortaya koymuştur.

Teknolojiden uzak kalan eğitim sistemlerinin, toplumların gereksinim duyduğu niteliklerde bireyler yetiştiremediği görülmektedir. Bu sorunu gidermenin, öğretme ve öğrenme süreçlerini daha verimli kullanmanın, nitelikli bireyler yetiştirmenin bir yolu da, teknolojinin eğitimle bütünleştirilmesidir. Teknoloji, tüm eğitsel sorunların üstesinden gelebilecek bir çözüm değildir. Eğitim ve öğretimde materyal kullanımı teknolojik gelişmelere paralel olarak değişmektedir. Kullanılan materyallerden

faydalanılarak, farklı bir yaklaşımla, infografik bir anlatım tekniği ile öğrenme yöntemine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Sorun: Bilgi teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim, toplumları bilgi toplumu olmaya yöneltmektedir. Bilgi çağında, bilgi toplumu olabilmek için eğitimin en iyi şekilde kullanılması gerekmektedir. Eğitim ve öğretimde hangi teknik ve teknolojik materyaller kullanılırsa daha verimli olabiliriz? Sorusuna cevap aranmıştır.

Amaç: Bilgiyi, eğitimde teknolojiyi kullanarak bireylere verilmek veya öğretilmek istenen konunun en kısa, en kolay ve en fazla akılda kalıcı yöntemlerle öğretilme amacından oluşmuş bir çalışmadır. Yapılan incelemeler sonucunda görsel unsurlarla verilen bilgilerin öğrencilerde daha akılda kalıcı olduğu görülmüştür. Bu tespitler sonucunda sınırlılıkta belirtilen ders konusu infografik uygulama yöntemiyle, bir uygulama projesi hazırlanmıştır. Tasarlanan infografikle verilmek istenen bilgi bu tez çalışmasının amacı olmuştur.

Sınırlılık: Eğitim çok geniş bir kavram olduğu için araştırmamızda AGSL’de okutulan grafik dersinde logo ve logotype konusunu ile sınırlandırılmış ve örnek bir infografik tasarım yapılmıştır.

I. BÖLÜM

1. EĞİTİM VE SANAT

Eğitim kelimesinin İngilizce karşılığı “education”dır Education terimi Latince de büyüme ve gelişme anlamlarına gelen “educate” mastarının isim şeklidir. Eğitimin günümüzde kullanılan anlamı da buradan gelmektedir. Bireyin, yaşantısı içerisinde aldığı eğitim, onun doğumundan ölümüne kadar sürer. Küçükahmet’in de (2003:6) belirttiği gibi, buna “sürekli eğitim-yaşam boyu eğitim” denilebilir. Bireyin yaşam boyu aldığı eğitim sürecinde sanat, kendisini matematik, kimya ve fizik gibi diğer alanlara göre özel yapısı gereği daha fazla hissettirir. Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitim bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır (Artut, 2002:98). Öğretim materyalleri, öğrencileri motive eder ve öğrenciler için bilgiye erişim ve değerlendirme olanağı sağlayarak onların ders çalışmalarını tetikler. Öğretim materyalleri, eğitimin niteliğini artırmada önemli bir öğedir (Akkoyunlu, 2002:39).

1.1. Eğitim

Eğitimin, felsefi sistem ve psikolojik yaklaşımlara göre değişik tanımları yapılmaktadır. Bu tanımların hemen hemen hepsi de eğitime bir amaç yükler. Çeşitli anlayışlar açısından, çok değişik biçimlerde tanımlanması olası olan eğitim, ilişkileri nedeniyle her ders içinde de ayrı ayrı fakat aynı içerik çerçevesinde tanımlanmaktadır.

Eğitimi birçok araştırmacı değişik şekilde tanımlamıştır. En geniş anlamda eğitim, “İnsanın doğduğu andan başlayarak yaşamı boyunca süre giden ve ölümü ile noktalanıp oluşturduğu verileri çevresindekilere ve kendisinden sonrakilere aktaran uzun bir süreç içerisindeki hayatta kalabilme becerisi, ekonomik, sosyal ve kültürel kavramları öğrenme, kullanma ve geliştirme, bilgi ve birikim alışverişi sistemidir” (Gökçe, 1996:38).

Eğitim, insanın kendisi yada bir başkası üzerinde, bilinçli olarak istenen davranış değişiklikler yapmak üzere, etkide bulunmasıdır (Öncül, 2000:391).

Senemoğlu'na göre Eğitim, yaygın bir biçimde insanın kişiliğini besleme süreci ve insan sermayesine yapılan yatırım olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir. Bu anlamda eğitim “bireyi, istendik nitelikte kültürlenme sürecidir”(Senemoğlu, 2000:7).

Eğitim, çağlar boyu çeşitli ülkelerin çeşitli pedagoglarınca, aynı içerikte fakat ayrı deyişler olarak tanımlanmaktadır.

“Eğitim, yetileri hep birden ve uyumlu olarak geliştirmektir.” (STEIN)

“Eğitim, çocuğu insan haline getirme sanatıdır.”(ÇİÇERON)

“Eğitim, doğaya göre insan yetiştirmektir.”(J.J.ROUSSEAU)

“Eğitim, bedene ve ruha, yetenekli olduğu güzelliği vermektir.”(EFLATUN)

“Eğitim, yetişmiş nesiller tarafından, henüz sosyal hayat için olgun hale gelmemiş bulunan nesiller üzerinde her çeşitten etkidir.” (EMIL DURKHEIM)
(Türkdoğan, 1981:11).

Çeşitli düşünürlerin ortaya koydukları bu tanımlarda ortak öğe bireyin, yaşama uyum sağlama bilmesi için eğitimin gerekliliği vurgulamaktadır.

Eğitimin, öğretimi kapsayan bir anlamı da vardır. “Eğitim, bireyin yaşama etkin bir şekilde uyumunu sağlayan rasyonel faaliyetler bütünüdür” (Akarsu, 1993:47).

Eğitim, insanın içinde yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş, duygu, düşünce veya davranışları yine kendi yaşantısı yoluyla oluşturma, geliştirme ve değiştirme süreci olarak tanımlanabilir. Ancak bu süreç, ülkede var olan güçler dengesinin sürdürülmesi, değiştirilmesi ya da yeniden üretilmesi ve

yine toplumda var olan fırsat ve olanaklardan yararlanma düzeylerinin oluşmasında çok etkilidir (Duman, 1999:14).

Yaşadığımız bilim ve teknoloji çağında hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle toplumların yapısı da hızla değiştirmekte, buna bağlı olarak eğitimin amaçlarında ve yöntemlerinde de değişimler kaçınılmaz olmaktadır. Amaç, yöntem ve sistemlerdeki bu değişim istekleri insanları sürekli bir arayış içine sokmaktadır. Daha etkin öğrenme kuramları üzerinde yapılan çalışmalar, güdülemeyi, bilgi vermeyi, öğrenme etkinliklerine katılımı araştırmacılığı ve yaratıcılığı öngörmektedir. Gelişen bilim çağındaki teknolojik buluşların eğitimde kullanımını da öngören bu yaklaşım öğretime disiplin, deneysellik ve bilimsellik getirmektedir. Aksi durumda eğitim sürekli var olan değerleri aktaran statik, donuk ve çağdışı kalır (Bilgili, 2001:1).

Eğitimin işlevi üzerine bir görüş ise şu şekildedir: “Her toplum, yeni yetişmekte olan bireylerine, bir yandan kendi kültürünü öğretip benimsetmeye, bir yandan da bu kültürü geliştirecek davranışlar kazandırmaya çalışır. Kuşkusuz bu, eğitim yoluyla gerçekleştirilir. Bu nedenle her toplum yurttaşlarına kazandırmak istediği davranışlarla ilgili amaçlar belirler. Amaçlar, eğitim yoluyla bireylere kazandırılacak özellikler biçiminde tanımlanabilir” (Kaptan, 2007:9).

Bütün toplumlarda eğitimin amacı; yeni kuşaklara kültür birikimini aktarmak, gençlerin davranışını yetişkinlerin yaşam tarzı yönünde biçimlendirerek, onları gelecekteki toplumsal rollerine doğru yönetmektir. Bunun içinde örgün eğitime gereksinim duyulmuştur. Bilginin son derece önem kazanması bilginin üretildiği, dağıtıldığı kaynaklardan eğitim kurumlarının yapısını, işleyişini, yönetimini ve programlarını kısacası eğitim örgütünün bütününün sorumluluklarını arttırmaktadır.

Eğitim, değişen dünya şartları ile beraber sürekli gelişim içerisindedir. Bu nedenle sürekli geliştirilen eğitim programlarında, yeni öğretim ortamlarının oluşturulması, dersin etkili öğrenimi için materyallerin ve yöntemlerin seçimi ile

beraber öğrencilerin ilgi, tutum ve ihtiyaçlarının belirlenmesi de büyük önem taşır (Bozdoğan ve Yalçın, 2005).

Özsoy (2003:25), eğitimden, “İnsana yapılan uzun vadeli bir yatırım” olarak bahsetmektedir. Bu nedenle eğitimin doğru planlar üzerine gerçekleştirilmesi, bu süreçteki amaçların çok iyi saptanması gerekmektedir. Neyin eğitimi verilmek isteniyorsa istensin, her şeyden önce eğitimde çağdaş atılımlarla gerçekleşecek yenileşme ve değişim çabalarının toplumun bütününe ulaştırılmasının hedeflenmesi gerekmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin hızla kalkınabilmelerinin ön şartı, eğitimin niteliğinin artırılmasına, hizmet kalitesinin iyileştirilmesine ve buna bağlı olarak kalifiye eleman yetiştirilmesine bağlıdır. Hizmet kalitesi ise sunulan, hizmetin tüketici beklentilerine uygunluk düzeyidir. Bu sebeptendir ki mesleki eğitimin kalitesi sektör beklentilerinin giderilmesi sonucunda teknolojiyi yakalayarak iyileştirilmesiyle artacaktır.

Eğitim, toplumların gelişmesini sağlayan önemli süreçlerden biridir. Bir ülkenin kalkınması, o ülkede yaşayan insanların çağdaş ve yeni teknolojilerin kullanıldığı, bilinçli ve çok seçenekli eğitim süreçlerinden yeterince yararlanması ile mümkün olabilmektedir.

Gelişmiş toplumlarda sanat eğitimi, eğitim sorununun önceliklerindedir. Eğitimin bütün kademelerinde sanat eğitimine önem verilmelidir. Bireylerin topluma sundukları sanat etkinlikleri kök saldıkça geleceğe yönelik atılımların artacağı bilinir. Araştıran, yaratan, yorumlayan, estetik beğenileri gelişmiş bireyler yetiştirmek ancak sanat eğitimine gerekli önemin verilmesiyle mümkündür.

Sonuç olarak genel anlamda eğitim; bireyde davranış değiştirme sürecidir. Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir (Demirel, 2002:6).

1.2. Sanat

Sanatın kesin bir tanımını yapmak olası değildir, dünya üzerinde yaşayan tüm insanlara göre farklı tanımlar yapılabilir. En yalın tanımıyla sanat; insanın bir biçim yaratma yetisidir denilebilir (Tepecik, 2002:40). Bazı tanımlara göre de, sanat insanın kendini tanımasıdır. Sanat insanın duygu, düşünce ve heyecanlarını başkalarına anlatabilmek çabasıdır.

Öğrenme ve yetişme sürecine giren insan, bu süreç içinde yaşamının temelini oluşturan doğal yaşam bilgisinin ötesinde, hem "gerçek ve doğru" yu, hem "güzel ve yeni" yi, ve hem de "yararlı ve kullanışlı" lığı arar. Sanat, insanın bu durmak bilmeyen arayışlarının ürünlerinden biridir.

İlkel çağlardan bu yana insanoğlunun karşı konulmaz bir istek ve özveriyle sahiplendiği sanat, yalnızca kişiye özel yetilerinin belirli beceri kalıplarıyla birlikteliği yeterli değildir. Gerek sanatı bizzat yaratanın, gerekse sanatın kendisine sunulduğu toplumun, bu alanda eğitilmesi gerekir.

Sanat hem öğrenme sürecinin hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olabilir. Çünkü sanat, duygu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve içice geçmiş bağlantıyı vurgular. Sanat kültürlerin biçim almış, somutlaşmış bir anlatımıdır; Dünü anlattığı gibi bugünü de anlatır. Yarınları da anlatmaya devam edecektir (Ünver, 1997:84).

Sanat yapıtlarının dışında hiçbir etkinlik tarihin derinliklerinden günümüze dek gelmemiştir. Tarihten önceki insanların yaşayış ve düşünce düzeyindeki günümüz ilkel topluluklarında da resim ve heykellerin yapıldığı bilinmektedir.

Sanat bir anlatım aracıdır; Dil ifade için nasıl mürekkep, kağıt, baskı makinesi v.b. kullanıyorsa, sanat da kendi malzemesiyle bir çok mesajlar taşımaktadır. Genel olarak sanat, insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde bireysel bir üslupla ifade etme çabası olarak tanımlanmaktadır.

1.3. Sanat Eğitimi

“Sanat eğitimi” gerek ülkemizde, gerekse evrensel boyutta tartışmalı bir kavram olarak günümüze dek gelmiştir. Sanat ve eğitim tek başlarına farklı iki kavramdır. Eğitimin tanımını sanat eğitimine uygularsak, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak istendik sanatsal davranışlar kazandırma süreci diye tanımlanmaktadır (Özdemir, 2008:15).

Sanat eğitimi kimi düşünürlerce Platon’a kadar indirilmekte, kimilerince de ancak 20. yüzyılda söz konusu edilebilecek bir etkinliğe kavuştuğu kabul edilmektedir. Günümüzde giderek önem kazanan sanatla eğitim, eğitimin akılcılığa kayması, duyguların ve duyuların eğitimdeki yerinin daralması sonucu ortaya çıkmıştır.

Sanat eğitimini daha genel bir çerçeve içine alırsak, bireyin, duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına sanat eğitimi adı verilmektedir (Türkdoğan, 1981:12).

Sanat eğitiminin yalnızca insana özgü bir gereksinim olduğu varsayımından hareket edersek, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası, sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırmaktadır.

Sanatın her türünü içerisine alan genel anlamda bir sanat eğitimi, sanat tarihi, kültür tarihi, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat pedagojisi gibi alanlardan yararlanır. Ayrıca okullarda verilen alana ilişkin sanat derslerine yönelik çağdaş programların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Sanat eğitiminin temelinde biyolojik ve psikolojik toplumsal ve kültürel bir varlık olan insan vardır. İnsan, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel yanlarıyla bir bütündür. İnsan bilgisi, doğanın gözlenmesiyle başlar, bellekte gelişir. Varlıklar ve olaylar sınıflandırılır, ilim denilen bilgiler kurulur. İnsanın duygu boyutu ise varlıkların özel yapısı karşısında insanda uyanan tepki

ile başlar, renk, biçim, oran değerlendirilmesi ile gelişir. Bireylerin gerek bilgi, gerekse duygu boyutu iç varlıkların birer parçasıdır ve tarihsel süreçte birlikte gelişmişlerdir. Sağlıklı toplumların yaratılması için, eğitim çağındaki insanları rasyonel ve objektif düşünce gelişimi ile dengelerken, ilimle sanatın temelinde yaratıcılık yattığına göre, çocukların ve gençlerin her iki güçten de yararlandırılması zorunluluğu bulunmaktadır (Özdemir, 2008:15).

Sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır (resim, heykel, mimari, görsel iletişim fotoğraf, sinema, müzik, dans tiyatro, edebiyat, çevre tasarımı). Daha dar anlamda ise okullarda verilen alana ilişkin dersleri kapsamaktadır. (Üç boyutlu çalışmalar, grafik tasarım, vb.) (Ünver, 1997:9).

Sanat eğitiminin, özellikle görsel eğitimin okul öncesinde başlaması gerekmektedir. Çünkü insanın doğayı en çok tanımaya ve kişiliğinin biçimlenmeye başladığı yıllar bu yıllardır. Ancak en geniş kapsamlı öğretim alanı da okuldur. Okullarda, gerek kuramsal alana ilişkin bilgiler bağlamında, gerekse uygulamalı resim ve üç boyutlu çalışma alanlarında, öğretmenle öğrenci arasında kurulacak doğru, anlamlı ilişkiler gelişimi yönlendirecek, hızlandıracaktır. Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı gücünü eğitmek, estetik düşünmesini sağlamak için gereklidir ve yaşamda önemli bir yer tutmaktadır.

Genel olarak sanat eğitimi, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yetenek ve yaratıcılığın estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabadır. Sanat eğitimi, gençlere, estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir (Erbay, 1997:9).

“İnsanı, insan yaşamını ve bu yaşamın gerçekleştirdiği doğal, toplumsal ve kültürel çevreyi/ortamı tüm yönleriyle bir bütün olarak algılama, anlama, betimleme, açıklama, yorumlama, çözümlenme, değerlendirme, denetleme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede ne bilim, ne teknik, ne de sanat tek başına yeterli değildir. Her biri diğer ikisine de gereksinir, her üçü birlikte gereklidir. Bu nedenledir ki çağdaş eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir anlayış ve yaklaşımla düzenlenip

gerçekleştirilir ve böylece bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliği kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyo-psişik, toplumsal ve kültürel nitelikleriyle ve bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar” (Uçan, 1995:125).

“Kolu-dalı, basamağı-düzeyi, yeri-süresi, kapsamı-içeriği, yöntemi-tekniki ve aracı-gereci ne olursa olsun, sanat eğitimi, temelde genel, özengen (amatör) ve mesleksi (profesyonel ya da akademik) olmak üzere üç ana amaca yönelik olarak düzenlenip gerçekleştirilir, bu üç amaçtan daha çok hangisine yönelik ise ona göre bir nitelik kazanır ve böylece ‘genel sanat eğitimi’, ‘özengen sanat eğitimi’ ve ‘mesleksi akademik sanat eğitimi’ olmak üzere üç ana türe ayrılır”(Uçan, 1995:125).

Sanat eğitimi, özel yetenek yöntemleriyle öğrenci alınan kurumlarda verilmektedir. Bu kurumlarda, sanatın bütününe ya da belli bir dalının eğitimi; meslek ya da uzmanlık olarak verilmektedir. “Sanat eğitimi (tasarım eğitimi) bir organizasyon yöntemidir. Genel algılamaya dayalı bir takım teoriler (ritm, yön, oran, denge) önderliğinde, madde yani malzeme ile düşünce ve sezgiler arasında, yüzeyde veya mekânda bağlantılar kurarak sonuca varmaktır” (Gökaydın, 2002:39).

Mesleksi akademik sanat eğitiminin; resim, heykel, mimarlık, seramik, grafik, tekstil, moda tasarımı, sinema, endüstri tasarımı gibi alt dalları bulunmaktadır ve bu bölümlerde verilen eğitim, sanat eğitimi içerisinde bir alt/yan başlık olan tasarım eğitimi biçimindedir. Bu bölümler de eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde verilmektedir. Her biri farklı bir disiplin olan ve başlı başına uzmanlık gerektiren tüm bu bölümlerin ortak yönü; eğitimin ilk yılında üzerinde önemle durulan ortak programa sahip bir tasarım eğitimi almalarıdır. “Sanat eğitimi görsel yönü ağırlıklı bir düşünce sistemidir. Amaç, öğrencinin yaratıcı gücünü uyarmaktır. Yaratıcılık sonucunda buluşlar ortaya çıkar” (Gökaydın, 2002:19).

Sağocak'ın tasarımcı eğitimi hakkındaki fikri şu şekilde özetlenebilir. Endüstri ve kitle üretimine hizmet eden tasarımcıların eğitimi, yüzyılı meşgul eden bir sorun olmuştur. Tasarımcıların; bir yanda kendi yaratıcı bireyselliklerini öne çıkarmak zorunda olan sanatçı ve zanaatçı, bir yanda teknik bir deneyime sahip olması gereken bir mühendis olmaları beklenmektedir. Her iki yönden de eğitim sunan bir programın formüle edilmesi zihinleri meşgul etmiştir (Sağocak, 2003:67).

1.3.1. Sanat Eğitiminin Amacı

Sanat eğitiminin amacı, sadece sanatçı değil, genel anlamda güzeli arayan, estetik duyarlılık taşıyan insanlar yetiştirmektir. Bu nitelikte bir insan sanatın aynı zamanda tüketicisi olmaktadır. Böylesi bir amaç içinde özel çabalar, alıştırma ve uygulamalar gerekmektedir. Sanat Eğitimi her sanat dalına göre amaçların değişikliğinden bahseder Read'in amaçları bizim için daha geçerlidir.

Sanat Eğitiminin amaçları Read'e göre şunlar olmalıdır:

- a- Tüm algı ve duyum tarzlarının doğal yoğunluğu ve üstünlüğünü korumak,
- b- Bu algı ve duyum tarzlarının birbirleriyle ve çevreyle bağlantısında uyum sağlamak,
- c- Duyguların anlatılabilir, paylaşılabilir şekilde anlatımı,
- d- Zihinsel yaşantıların anlaşılabilir biçimde anlatımı (Aksi durumda bu yaşantılar kısmen ya da tamamen bilinç dışı kalacaktır.)
- e- Düşünce ve düşünülenin istenilen biçimde anlatımı.

San'a (1977:6) göre, Herbert Read sanat eğitiminin amaçlarını açıklarken şu noktalarında göz önünde bulundurulmasını ister; "estetik duyarlılığın eğitilmesi eğitimin en önemli ve temel görevlerinden birisidir. Sanat eğitimi kavramıyla salt görsel ve plastik anlamdaki eğitim değil, tüm ifade tarzlarını kapsayan bir eğitim anlaşılmalıdır." Bal ise Sanat eğitimi; bireyin estetik eğitimini konu alır. Estetik

ifadeye yatkın insan kişiliği oluşturmayı amaçlar. Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi “görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tad almayı öğretmektir. Yalnızca bakmak değil “görmek”, yalnızca duymak değil, “işitmek”, yalnızca ellerle yoklamak değil “dokunulana duymak” çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yöneltmek ve yaratıcılık için gerekli ilk aşamalardır (Bal, 1993:4).

Sanat eğitimi temelde, bireyi görmeye, aramaya, sormaya alıştırmaktır. Sanat eğitiminin amacı, bireyin çok yönlü gelişmesini sağlamak, yaratıcılık yönünü ortaya çıkarmaktadır. Genel eğitimin bir parçası olan sanat eğitimi, yaratıcı, duyarlı, üretken bireylerin yetiştirilmesini amaçlamaktadır.

1.4. Eğitim ve Öğretimde Materyal Geliştirme

Bilgi çağında bilgiye sahip olan toplumlar, teknolojiyi üretmekte ve kullanmaktadırlar. Teknolojinin kullanılması bireyleri ve toplumları olaylar ve olgular karşısında daha güçlü yapmakta ve hayatı kolaylaştırmaktadır. Teknolojik değişimler, getirmiş oldukları bu olanaklarla birlikte, bireylere ve toplumlara yeni sorumluluklar da vermektedir. Bu sorumluluklarının bilincinde olup teknolojiyi yaşam çevreleriyle bütünleştirebilenler diğer toplumlardan hep bir adım daha önde olmaktadır.

Bilgi teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim, toplumları bilgi toplumu olmaya yöneltmektedir. Bilgi toplumunun çeşitli tanımları yapılmakla birlikte, Akın (2001:34) bilgi toplumunu, insanların büyük bir kısmının bilişimle ilgili işlerde çalıştığı ve birçok alanda bilginin kullanılması ve uygulanmasının önemli bir öge olduğu toplum olarak tanımlar.

Akpınar (1999:28) toplumların plan ve yorum yapabilen, yeni bilgiler oluşturup sosyal ve teknik sorunlar için kafa yorabilen bireylere gereksinimi olduğunu ve bilgi çağının ancak bu tür bireylerden oluşan toplumlara yaşama hakkı verdiğini belirtmektedir. Bilgi çağında, bilgi toplumu olabilmek için eğitimin işe koşulması gerekmektedir. Sünbül (1998:97), bir ülkenin gelişebilmesi için yeterli sayı ve nitelikte yetişmiş insan gücüne gereksinimi olduğunu ve bunu sağlamanın

da o ülkenin eğitim sisteminin verimli biçimde çalışması ile ilişkili olduğunu söylemektedir.

Eğitim sistemlerinin bazen toplumların gereksinim duyduğu niteliklerde bireyler yetiştiremediğini görmekteyiz. Bu sorunu gidermenin, öğretme-öğrenme süreçlerini daha verimli yapmanın, yani nitelikli bireyler yetiştirmenin bir yolu da teknolojinin eğitimle bütünleştirilmesidir. Teknoloji, tüm eğitsel sorunları üstesinden gelebilecek bir çözüm olmamasına rağmen; günümüzde teknolojiler, öğretim işlerinde kullanılması gerekli araçlar haline gelmişlerdir (Kirschner ve Selinger, 2003:49). Eğitim sistemlerinde teknolojiden yararlanabilmek için ayrıca nitelikli öğretmen yetiştirilmesi gerekmektedir.

Teknoloji, eğitimde ilerlemeyi sağlamak için önemli bir role sahiptir. Bu yüzden eğitimcilerin kendi çalışma alanlarıyla teknolojiyi birleştirmelerine gereksinim vardır (Akkoyunlu, 2002:39).

Bir toplumun gelişerek bilgi toplumu olabilmesinde en büyük etkenin, eğitim sistemi içerisindeki öğretmenlerin olduğu düşünülmektedir. Öğretmenler, bir ulusun veya toplumun geleceğinin tohumlarını eken bireylerdir. Bir toplumun bir nesil sonra varacağı nokta ile şimdiki öğretmenleri arasında büyük bir ilişkinin var olduğu yadsınamaz.

Öğretmenlerin gelecek nesli nitelikli yetiştirebilmeleri için kendilerinin de nitelikli olarak yetişmeleri gerekmektedir. Gültekin (2002:67), öğretmenlerin eğitim sisteminde önemli rolü olduğundan öğretmenlerin yetiştirilmesinin çok önemli olduğunu ve öğretmen adaylarının iyi bir eğitimden geçmesinin ise nitelikli öğretmen eğitimi programlarıyla gerçekleşebileceğini belirtmektedir.

Bugün Türkiye’de öğretmenlere bilgisayarlar, öğretme ve öğrenme sürecindekilere çeşitli zengin ortamlar sunmaktadırlar. Bu ortamları şu şekilde özetleyecek olursak; Animasyon, bilgisayar sunumları, akıllı tahtada ders işleme ve öğrencilerin kullandıkları tabletler... Bu olanakların verimli kullanabilmesi için öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminin de teknolojik gelişmeler doğrultusunda

değişmesi ve gelişmesi gerekir. Teknoloji okur-yazarlığı tüm öğretmenler için bir gereklilik olmuştur (Prevenzo, Brett ve McCloskey, 1999). Odabaşı (2000), dünyadaki tüm bilgilere çok kolay bir biçimde ulaşılabildiği bilgi çağında bilgisayar okur yazarı olmayanın bilgiden uzak kalmaktan başka bir şey olmadığını belirtmektedir.

Bilgi çağında öğretmenlerin taşımaları gereken nitelikler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (McNair ve Galanouli, 2002:14):

- Bireysel yeterlilik: Özel bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarını kullanabilme.
- Konu yeterliliği: Öğretmenlerin kendi alanlarına eğitim teknolojilerini bütünleştirebilme yeterliliği.
- Öğretme yeterliliği: Eğitim teknolojilerini kullanarak dersi planlama, hazırlama, öğretme ve değerlendirme yeterliliği.

Öğretmenlerin çağdaş öğretim teknolojilerini bilmesi ve onları derslerinde kullanması niteliklerinin olumlu bir göstergesidir. Bunun için öğretmen eğitimi veren programlarda bu tür derslere önem verilmiştir.

Özellikle bilgisayar okur-yazarlığı ve bilgisayar aracılığı ile ders materyallerinin hazırlanması bu programların önceliklerinden biri olmuş ve zorunlu ders olarak gösterilmiştir (YÖK, 2003:43).

Öğretim materyalleri, öğretme ve öğrenme sürecinde öğrenmeyi kolaylaştırıp daha kalıcı ve verimli bir öğretim yapmak için kullanılırlar. Akkoyunlu'ya (2002:88) göre öğretim materyalleri, öğrencileri motive eder ve öğrenciler için bilgiye erişim ve değerlendirme olanağı sağlayarak onların ders çalışmalarını tetikler. Öğretim materyalleri, eğitimin niteliğini artırmada önemli bir öğedir. Şahin ve Yıldırım (1999:53), etkin olarak hazırlanan bazı öğretim materyallerinin öğretim ortamında öğretmenin gösterdiği tüm etkinlikleri (dikkat çekme, bilgiyi sunma, ipucu, katılım, alıştırma ve tekrar yaptırma, dönüt sağlama, düzeltme ve değerlendirme) gösterebileceğini belirtmektedirler. Öğretim

materyalleri öğretmenin yerini alacak bir seçenek olmamakla birlikte, konuyu öğrencilerine aktarmalarında öğretmenlere adeta asistanlık yaparlar.

Demirel (2002:12), öğretim-öğrenme süreçlerinde öğretim teknolojilerini kullanmanın, konunun daha etkili sunulmasına yardımcı olduğunu; bununla birlikte öğretimi daha zevkli ve anlamlı hale getirdiğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerine yeni teknolojilerle bütünleşik zengin öğrenme ortamları sunabilmesi için öncelikle teknoloji okur-yazarlığı yeterliliğini kazanmış olmaları gereklidir. Daha sonrada bu teknolojileri öğrenme ortamlarıyla nasıl bütünleştirebileceklerini öğrenmeleri gerekir.

Öğretmenlerin etkili öğretim materyalleri hazırlama yeterliliklerine sahip olabilmeleri için bunların öğretim ortamlarındaki işlevlerini, bunları hazırlarken dikkat edilmesi gereken ilkeleri ve yaygın kullanılan materyal türlerinin yarar ve sınırlılıkları ile bunların seçiminde ve kullanımında dikkat edilecek özellikleri de iyi bilmeleri gerekir. Öğretmen adaylarının bunları bilgi düzeyinde değil uygulama hatta değerlendirme düzeylerinde kazanmaları ileride mesleki yaşantılarında materyal geliştirmelerinde onlara yardımcı olacaktır.

Öğretmenlerin eğitiminde genelde öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim sürecindeki yeri ve önemi gibi teorik bilgiler öğretilmekte fakat bunların kullanımı öğretilmemektedir. Dersin hedefleri arasında yer alan öğretim teknolojilerinin kullanımının öğretilmesi, belki de teknolojik yetersizlikler ve nitelikli öğretim elemanı eksikliği gibi çeşitli nedenlerden dolayı öğretmen adaylarına kazandırılmasında sorunlar yaşandığı gözlenmektedir. Bununla birlikte Şahin (2003:42), öğretmen adaylarını yetiştiren fakültelerde uygun teknoloji laboratuvarları bulunması ve buralarda aday öğretmenlere kendi materyallerini üretme olanağı sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretim teknolojisi ve materyal geliştirme birbirine bağlı kavramlardır. Doğru, güncel ve etkim materyal geliştirme için öğretim teknolojilerinden yararlanılır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Bilgiye Ulaşma ve Veri Toplama (MEB, 2013:5) kitabında da belirtildiği üzere yapılan araştırmalarda görülmüştür ki; Öğrenilenlerin % 83'ü görme, % 11'i işitme, % 3.5'i koklama, %1.5'i dokunma ve % 1'i tatma yaşantıları yolu ile öğrenilmektedir. Yapılan başka bir araştırmanın sonuçlarına göre de, zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar:

- Okuduklarının %10'unu,
- İşittiklerinin %20'sini,
- Gördüklerinin %30'unu,
- Görüp işittiklerinin %50'sini,
- Söylediklerinin %70'ini,
- Yapıp söylediklerinin de %90'ını hatırlamaktadırlar.

Bu araştırmaların sonuçları göstermektedir ki, her tür ve düzeydeki eğitim uygulamalarında amaçlara ulaşabilmesi için öğretim teknoloji ve materyallerinden yararlanılması gerekmektedir.

Eğitim uygulamalarında başlıca üç temel gereksinimi karşılamak için öğretim teknolojileri ve materyal kullanımına başvurulmaktadır:

- 1- Daha geniş kitlelere eğitim hizmetini götürmek.
- 2- Var olan eğitim kurumlarındaki öğrenme-öğretme süreçlerini verimli hale getirmek.
- 3- Öğrenme-öğretme etkinliklerini bireyselleştirmek.

Kaya'ya göre (2006:62) Teknoloji ve materyal kavramlarına eğitimsel açıdan bakıldığında, birçok işlevin olduğu görülmektedir. Bu işlevlerden başlıcaları şunlardır:

- Öğretme ve öğrenme araç ve gereçleridir.
- Bilgileri iletir.
- Gerçekliğin sunumunu sağlar.
- İletişim araçlarıdır.
- Nesnelleştirilmiş eğitim sistemleridir.
- Sembolleştirme araçlarıdır.

Eğitim araçları eğitim ve öğretim etkinliklerinin daha verimli olmasını sağlamak için öğretmen ve yetiştiricilere en büyük yardımcıdır. Eğitim ve öğretimde materyal kullanımının öğretmenlere sağladığı faydaları şu şekilde

sıralayabiliriz. Uygulama gerektiren derslerde atölye ve labarotuvuar imkanı olmayan okullarda farklı eğitim materyalleriyle çok zor olan deneyler basit bir şekilde öğrencilere animasyon tekniğiyle görsel olarak anlatabilme imkanı verebilmektedir. Sözel olarak anlatılan dersin görsel materyallerle desteklendiğinde konuyu anlatması öğretmene zaman kazandırmaktadır. Konu tekrarlarında öğretmen daha az sürede çok fazla konuyu materyallerle öğrenciye konu hatırlatması kolaylaşmaktadır. Düzenli ve planlı olarak hazırlanmış materyaller öğretmenin ders içinde konu atlamasına veya unutmasına imkan vermeden sıralı ve düzenli bir şekilde öğretmenin ders anlatmasına imkanı vermektedir. Eğitim ve öğretimde materyal kullanımının öğrencilere sağladığı faydaları şu şekilde sıralayabiliriz; Görsel olarak hazırlanmış eğitim materyalleri öğrenciye konunun akılda kalıcılığını ve daha iyi kavraya bildiği bu bölümde açıkladığımız verilerle kanıtlanmıştır. Öğrencilere eğitim materyalleri zengin öğrenme ortamları sunabilmektedir. Eğitim materyalleri öğrenciye ders işlenişini daha eğlenceli hale getirebilmektedir. Ancak araçların en mükemmelinin bile öğretmenin yerini tutamayacağını unutmamak gerekir. Öte yandan araçlar ne kadar mükemmel olursa olsunlar, uygun olarak kullanılmadıkları zaman yararlı olmazlar.

II. BÖLÜM

2. GRAFİK TASARIM VE TÜRKİYEDE GRAFİK EĞİTİMİ

Sanat eğitimi, olay ve olguların, kısacası yaşamın daha iyi kavranmasını, algılanmasını ve değerlendirilmesini amaç edinen ve sağlayan bir eğitimidir. “Sanat eğitiminin amacı, salt sanatçı yetiştirmek, sanat yapıtı üretmek değil, aynı zamanda üretilmiş olan yapıtları anlayabilen, değerlendirebilen, estetik beğenisi yüksek, geniş bir izleyici kitlesi de yetiştirmektir” (Başar, 2002:188). Sanayi devriminden bu yana teknik olanaklarla birlikte gelişimini hızla sürdüren baskı resim sanatı, 20. yüzyılın başından itibaren orijinal söylemini sanatçı üretimleri ile kanıtlamış, kendine has değerler yaratarak özgün ve deneysel yöntemlerin kullanıldığı bir alan olmuştur.

Grafik tasarım, kendi içinde pek çok ihtisas alanlarına sahip, yoğun teknik ve uzantıları olan, her geçen gün yeniliklerin kazanıldığı dinamik bir görsel iletişim dalı olmaktadır (Uçar, 2004:156). Grafik eğitimi ise; temel sanat eğitimi, tipografi, grafik sanat tarihi, desen, yazı, bilgisayar grafiği, illüstrasyon, teknik resim ve perspektif, reklamcılık bilgileri, görsel iletişim, baskı grafiği teknikleri, fotoğrafçılık ve temel optik vb. dersleri kapsamına alan, teorik ve pratik derslerin yanı sıra staj eğitimi ile yaşayan grafik tekniklerini öğretme ve geliştirmeye olanak sağlayan bir eğitim sistemidir (Bilasa, 2005:22).

Grafik Tasarım Eğitimi, öğrencisiyle birebir iletişim ve etkileşimi gerektirir. Türkiye de grafik tasarım eğitimi veren kurumlar, güzel sanatlar lisesi resim bölümü, kız meslek lisesi grafik bölümleri, yükseköğretim olarak, güzel sanatlar fakültesi grafik bölümleri, eğitim fakültelerinin resim-iş öğretmenliği grafik ana sanat dalı ve üniversitelerin meslek yüksek okulları grafik bölümlerinde grafik tasarım eğitimi verilmektedir.

2.1. Grafik Sanatlar

Grafik kelimesi sözlükte resim veya yazıya ait, tam tasvir olunmuş canlı, yazıya uygun şekillere ait, şekli çizgili olarak tarif ediliyor (Odabaşı, 2002:17). Grafik sözcüğü sanat terimi olarak çok eskiye dayanmaktadır. Kökeni Yunanca bir sözcük olup “grafikos” ya da “graphein” sözcüğünden gelir. Türkçe karşılığı yazmak, çizmek, işaret ve desen anlamına gelir. Sonu graf (grapy) ile biten sözcükler tasarlanan biçime göre görüntüleme anlamındadır. Örnek vermek gerekirse fotoğraf kelimesi ışık görüntüleme; litografi kelimesi taşla yazmak anlamını taşımaktadır. Grafik Sanatlar terimi özgün baskı yöntemleri ile oluşturulan sanat yapıtlarını, bilgi iletmek, basılmak, kitle iletişim araçlarında kullanmak amacı ile hazırlanan çizgi, yazı, resimleme ve bunların düzenlemeleri ile ilgili tasarımları kapsamaktadır (Erkmen, 1983:91).

Grafik sanatları temelde özgün baskı resim ve grafik tasarım olmak üzere ikiye ayrılır. Tarihsel gelişimini ele aldığımızda her iki yönünün de iç içe, yan yana geliştiğini görürüz (İçmeli, 1985:61).

Özgün Baskı Resim: Özgün baskı resim, grafik sanatların bir koludur. Birkaç baskı tekniğinin de içine alan bir sanat dalıdır. Özgün baskı resimin, tarihsel gelişimi incelendiğinde, yirminci yüzyıla gelene kadar daha çok çoğaltma amacı ile kullanılmıştır. M.S.105 yılında Çin’de kâğıdın bulunmasıyla, basım işi yeni bir nitelik kazanmıştır. Baskı resim tarih içerisinde çok farklı amaçlar için kullanılmıştır. Sümerler ve Asurlar oyulmuş silindir mühürleri kil üzerinde döndürerek baskı tekniğine ilişkin ilk yöntemi belirlemişlerdir.

Çin’de kâğıdın bulunmasıyla, tahta mühürler, su bazlı boya (çini mürekkebi) ile kâğıt ve ipek üzerine basılmaya başlanmış böylece bu günkü “Baskiresim Sanatı”nın temelleri atılmış ve baskı ustaları için yeni bir anlatım aracı ortaya çıkarılmıştır (Akalan, 2000:2).

1450’de Alman Johannes Gutenberg’in dökme harfleri geliştirmesi ve matbaayı keşfetmesi Avrupa’da baskı alanında yeni bir çığır açılmasını sağlamıştır.

Çukur Baskı / Gravür-Intaglio uygulamalarını canlı, kıvrak ve anlamlı çizgilerle üreterek tekniği olağanüstü bir hale getirmekle ünlenen, Albrecht Dürer (1471–1528) baskı resim sanatının da en önemli temsilcisi ve öncüsü olmuştur. (Resim 2)

Resim 2. Albrecht Dürer, “Mahşerin Dört Atlısı”,1497-98, Ahşap Baskı Gravür.

“16.yy. sonlarında resim sanatında gelişen portre ressamlığı gravür sanatında da uygulanmaya başlanmıştır. 17.yy. Barok dönemine gelindiğinde ise Belçika'nın Flanders kentinde yaşayan Rubens ve Van Dyck'ın öncülüğünde, Avrupa sanatında yaşanan canlılık baskı resim çalışmalarında da görülmüştür. Bu döneme ait gravür konuları genelde dekoratif ve portre çalışmaları üzerine yoğunlaşırken, gerçekleri betimlemenin yanında, ruhsal açıdan da etkileyebilecek düşüncelere yer verilmiştir. Tasvir edilen kişilerin özellikle karakter yapısına

değinilmiş ve hatta korkunç sayılabilecek kadar abartılara gidilmiştir (Ayan, 2007:24-25).

Şablon baskının tarihinin çok eskilere dayandığı bilinmekle beraber, ilk olarak ne zaman kullanıldığı bilinmemektedir. Bu baskı tekniği tarih boyunca çok farklı isimlerle kullanılmıştır. Bu isimler serigrafî, şablon baskı, elek baskı, ipek baskıdır. İpek baskı Amerika’da ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde 1930’lara kadar sınırlı olarak ticari ve tekstil bezeme amaçlı çalışmalar için kullanılmıştır. Geniş kesimlerce çok amaçlı olarak kullanılması 1930’lardan sonraya rastlamaktadır (Pekmezci, 1992:12).

Son dönemde Türkiye de baskı resim üzerine çalışan önemli sanatçılarımız, Mürşide İçmeli, Hasan Pekmezci, Süleyman Saim Tekcan, Ergin İnan, Mustafa Aslıerdir.

Resim 3. Süleyman Saim Tekcan “Dolu Dizgin Atlar”

Baskı işlemi zor ve sonucunda her zaman için olgun, hatasız sonuçların alınması mümkün olmayan bir tekniktir. Bu nedenle fotoğraf bulunduktan ve uygulamaya geçildikten sonra, özellikle tablo reproduksiyonlarında başarılı

sonuçlar verdiğinden hayli rağbet görmüştür. Ama fotoğraf hiçbir zaman bir sanat eserinin yerine konulmamış, görüntünün taklidi olmaktan öteye de gidememiştir. 20. Yüzyıla gelindiğinde fotografik dil birçok sanatçı tarafından baskı resimin aracı haline getirilmiş, bu yöntemle sanatçılar birçok özgün işler ortaya koymuşlardır. Fotografik dil baskı plakasında sanatsal bir işlem olarak sanatçıların aracı olmuştur. Fotoğrafın kullanımı bazen ticari amaca hizmet ediyor olsa da, sanatsal baskılar ile ticari baskılar arasında kesin bir ayırım oluşturmuştur.

Grafik sanatlar geniş bir alanı kapsayan bir sanat dalıdır. “Temelde güzel sanatların uygulamalı sanatlarla ve yeni teknolojilerle buluştuğu bir alandır. Bir başka deyişle grafik sanatlar teknolojik olanakları kullanarak görsel öğelerden bir iletişim dili yaratır” (Odabaşı, 2002: 17).

Grafik sanatlar tarihsel süreç içinde özgün baskı resim ve grafik tasarım olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Gelişen iletişim araçları grafik sanatların, işlevselliğini ve yapısını da değiştirmiş ve grafik sanatlar yerine grafik tasarım kelimesi kullanılmaya başlanmıştır. “Sözlü, yazılı ve görüntülü iletişim araçları teknolojileriyle, toplumların iletişim ve bilgi alma gereksinimleri karşılıklı olarak birbirini etkilemiştir. Yeni teknolojilerle donatılmış iletişim araçları yeni mecraları oluşturmuştur” (Karamustafa, 2003:41).

Grafik Tasarım: Grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı olarak tanımlanabilir. İletişim kavramı ile birebir etkileşim içindedir. İletişim tarihindeki değişim etmenleri, grafik tasarımının da değişmesine neden olmuştur. İletişimi bireyler veya topluluklar arasında ortak bir simgeler sistemi yardımıyla anlam ve bilgi aktarımını sağlamak olarak tanımlarsak, grafik tasarımın bu ortak simgeler sistemini geliştiren disiplin olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik tasarım, iletişim modelinin öğelerini temel alan bir strateji dahilinde, mesajın göndericiden, alıcıya en uygun kanal yolu ile ulaşmasını sağlamak işini üstlenmiştir. Görsel iletişim tasarımı olarak bilinen grafik tasarım, iletirmek istenen mesajı, görsel bir hale getirerek iletir. Grafik tasarımcı, iletişim sürecinin mümkün olan en kısa zaman içinde gerçekleşmesi amacıyla mesajı iletileceği kanalın

karakteristiğine göre tasarlamakla yükümlüdür. Görsel ve yazılı basın, bilgisayar, web sayfası, internet, videogram, haberleşme uyduları, telli dağıtım hatları, videografi, hertz dalgalarıyla radyo ve televizyon bu teknikler arasındadır. Radyo, televizyon, internet, sinema, afiş gibi iletişim araçları aynı zamanda her çeşit mesajın az veya çok geniş ve ayrışık bir topluluk içerisinde yayılmasını sağlayan kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişimi olgusu ile bu araçlar kullanılmakta ve bu araçlar aracılığıyla iletilen mesaj bu amaca uygun olarak tasarlanmaktadır.

Günümüz de ise her geçen dakika gelişen teknolojilerin güdümüyle yaşanan elektronik enformasyon çağının gereklilikleri nedeniyle iletişim biçimleri de değişmekte kendini yenilemektedir. İletişim kavramına her geçen gün eklenen yeni medya uygulamalarıyla etkileşimli olarak farklı anlamlar, açılımlar yüklenmektedir. McLuhan'ın "Herkes herkesle uğraşmakta, herkes herkesten her an haberdar olmakta" (McLuhan Marshall, 2005:16) diyerek tanımladığı bu yeni hız çağında elektrik devresi ile tüm dünya da geçerli yeni bir "diyalog biçimi" yaratılmıştır. Bu diyalogun oluş biçiminin verdiği mesaj toplumsal, ekonomik ve siyasal olarak tümünden değişimin kendisidir. Çağdaş toplumun basılı kültürden görsel kültüre geçme süreci iletişim sanayisini de pek çok yönden etkilemiş, kurumsal ve kültürel değişimleri beraberinde getirmiştir.

Küreselleşme ile birlikte yeni iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve iletişim politikalarının yeni dünya düzenine uyum sağlayacak şekilde yeniden oluşturulması kaçınılmaz olmuştur. İletişim teknolojilerinin tek bir merkezde toplandığı ve alıcı ile gönderici arasında, göndericiden alıcıya tek yönlü bir ilişkinin kurulu olduğu geleneksel medya anlayışının yerini, bireysel tercihlerin ön plana çıktığı, hem alıcı hem de gönderici konumundaki tek bir birey üzerinde yoğunlaşan yeni medya kavramı kullanılmaya başlamıştır. Yeni medyanın hedef kitlesi olan "tek birey" aynı zamanda sanayi devrimi öncesinde olduğu gibi bir cemaat üyesidir. Sanal ortamdaki bu cemaatin ortak paydaları doğum yerleri, aile ve köyleri değil (tüm coğrafi koşullardan özgürleşmiş olarak), ilgi alanları, mesleki paylaşımları, benzer müzik zevkleri gibi kültürel ortaklıklardır. Bilgi, iletişim teknolojileri

sayesinde yeni medyanın ve yeni dünya düzeninin temel paylaşım ögesi ve küresel ekonominin belirleyici unsuru haline gelmiştir.

Bilginin küresel ekonominin belirleyici ögesi haline gelmesi bilgisayar teknolojilerinin geliştirilmesiyle olmuştur. “Enformasyon yalnızca bir kavram olarak değil, bir ideoloji olarak doğuşu, bilgisayarın gelişimiyle kopmaz bir biçimde bağlantılıdır” (Kumar, 1995:20). İkinci dünya savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri tarafından askeri amaçlarla kullanılmak üzere geliştirilen bilgisayar teknolojisi savaş sonrası yine Amerikan şirketlerinin dünya çapında yayılmasına hizmet etmiş, bu yeni dönemin temelini oluşturan iletişim kavramı, küresel, çok uluslu şirketlerin girişim kimliklerini tanımlamıştır.

Bilgisayar teknolojilerinin geliştirilmesi ve enformasyon çağının başlaması iletişim kuramcılar tarafından üçüncü sanayi devrimi olarak nitelendirilmiştir. “Birinci Sanayi Devrimi kas gücünü değersizleştirdi... ikincisi rutin zihinsel işi değersizleştirdi (Vonnegut, 1969:19-20). Enformasyon devriminin temelleri yüzyıllık bir süreçte atılmıştır. Telegraf, telefon, film, radyo ve televizyon ilk dönemlerde ortaya çıkan cihazlarken bilgisayar bu devrimin temel aracı olmuştur. Marshall McLuhan’ın televizyon sayesinde olacağını öngördüğü “küresel köyü” iletişim uyduları ile gerçek olmuştur. Bilgisayar, uydular, televizyon, mobil iletişim araçları ve yeni medyanın bir araya gelmesi ile dünya birleşik bir bilgi ağı haline gelmiştir. Bilgisayarın gelişmesi ve internetin hızla yayılmasıyla birlikte, web tasarım adı altında grafiğin yeni bir dalı oluşmuştur. Web tasarımı, artık sadece sayfaların tasarımıyla sınırlı kalmamıştır. Bunun yanı sıra webde ki reklamlar, haber kanalları ve interaktif satış yapan ticari sitelerin tasarımlarıyla birlikte, çok geniş bir web tasarım dünyası oluşmuştur. Bilgisayarın gelişmesi aynı zamanda bilgisayar oyunlarını da geliştirdi. Oyun tasarlama ve karakter oluşturma gibi yeni dallarda grafik tasarımcının iş alanına dahil oldu. Son yıllarda gelişen mobil gelişimle birlikte farklı bir uygulama sistemiyle android ve ios işletim sistemine uygun oyun ve uygulama çeşitleri yoğunlaştı. Bu yeni iş alanı grafik tasarımcı için yeni bir iş kolu oluşturmuştur. Bu yeni gelişen araçlar toplumsal etkileri ve iletişim

kavramına yeni katkıları, bu kavramın yeniden tanımlanması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir.

Sözlü, yazılı ve görüntülü iletişim araçları teknolojileriyle, toplumların iletişim ve bilgi alma gereksinimleri karşılıklı olarak birbirini etkilemiştir. Yeni teknolojilerle donatılmış iletişim araçları yeni mecraları oluşturmuştur (Karamustafa, 2003:41).

Grafik tasarımı öteki sanat dallarından ayıran önemli bir özellik, yapılan işin baskı için hazırlanmış olmasıdır. Afiş, amblem, logo, ilan, broşür, etiket, kitap basma, resimleme, süsleme ve ciltleme, tipografi, kutu ve harf tasarımları, çeşitli reklamcılık ve sanayi tasarım ürünlerinin tümü grafik tasarımın konusudur.

Bir başka deyişle grafik sanatlar teknolojik olanakları kullanarak görsel öğelerden bir iletişim dili yaratır. Tüm görsel grafik öğelerinin dili, söz ve söze dayalı yazılı anlatımı aşan bir güce sahiptir. Günümüzde aynı dili konuşmayan, yazmayan hatta okuma-yazma bilmeyen insanlara grafik simgelerle aynı şeyleri anlatmak ve iletmek olanağı vardır. İşte bu yüzden grafik alanı evrenseldir.

Grafik tasarım resim, heykel, mimari ve dekoratif sanatlar gibi plastik sanatların önemli bir koludur. Estetik ve mekaniğin birleştirilmesi ile kitleleri etkileyen bir anlatım biçimidir. Teknolojinin gelişmesi ve insanoğlunun iletişime olan zorunluluğu grafik tasarımı diğer sanat dallarından ayıran bir ortam oluşturmuştur. Grafik sanatlar yerine günümüzde grafik tasarım kelimesi daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu değişim sadece kelime olarak değil, işlevsel olarak değişmiştir. Reklamcılık tekniklerinin değişmesi ve internetin gelişimi ile birlikte grafik sanatsal grafik tasarım kelimesine dönüşmüştür.

Trafik işaretlerinde olduğu gibi grafik tasarımda da belirli bilgilerin kolayca anlaşılır iletilebilmesi, bu sanat dalının reklamcılıkta son derece önemli bir rol oynamasına yol açmıştır. Günlük yaşantımızda kullandığımız, kitap, takvim, dergi, gazete, internet, telefon işletim sistemleri gibi akla gelebilecek her türlü araç ve

gereç son biçimini almadan önce uzun ve karmaşık bir çalışmayı gerektiren grafik tasarım sürecinden geçer.

2.2. Türkiye’de Grafik Eğitimi

Eğitimin temel amacı, insanı yaşadığı çağın sosyo-kültürel ve felsefi boyutları içinde sağlam bir çizgiye yerleştirmektir (Genç, 2002:10). Sanat eğitimi, olay ve olguların, kısacası yaşamın daha iyi kavranmasını, algılanmasını ve değerlendirilmesini amaç edinen ve sağlayan bir eğitimidir. “Sanat eğitiminin amacı, salt sanatçı yetiştirmek, sanat yapıtı üretmek değil, aynı zamanda üretilmiş olan yapıtları anlayabilen, değerlendirebilen, estetik beğenisi yüksek, geniş bir izleyici kitlesi de yetiştirmektir” (Başar, 2002:188).

Grafik tasarım eğitimi programının eğitsel odağı grafik tasarımın görsel diline yöneliktir (Ertosun, 2006:2). “Gelişen teknoloji, bireyi ön plana çıkardı; dolayısıyla eğitim de bireyden başlamalıdır, bireyin eğitimi amaç olmalıdır. Bu bağlamda eğitim ve öğretim biçimlerinin de bilgi çağına uygun olması öncelikle kaçınılmazdır” (Denli, 2000: 89).

Grafik sanatların bugün ki yapısı yıllar boyunca süregelen gelişmelerle olmuştur. Grafik sanatı eğitiminin kurumsal yapılaşması, toplumsal yapıdaki değişim sonucu, zaman içinde ihtiyaçlara paralel olarak gelişmiştir.

Grafik tasarımın amacı; göz aracılığı ile beyne bir mesaj iletmek, kişiyi düşündürmek, etkilemek böylece bir hizmet, bir ürün veya bir kavramla kişiler arasında bağlantı kurmaktır (Tepecik, 2002:52).

Grafik tasarım, yaratım ve basım aşamalarında güncel teknoloji ile hep iç içe olmak zorundadır. Bu nedenle de çağımızın teknolojik gelişimleri grafik sanatları çok etkilemiştir ve etkilemeye de devam etmektedir. Örneğin; Fotoğrafın icadı, fotoğrafın basım teknolojisinde kullanılması, yeni basım teknolojilerinin gelişimi (tipo, ofset gibi). Bilgisayarın bulunuşu, dijital basım tekniklerinin gelişmesi gibi yenilikler, grafik sanatları birçok sanat dalından daha da fazla etkilemiştir. Bu nedenle grafik sanatçısı üstlendiği bu sorumluluğu işlevine en uygun bir biçimde ve hızla yerine getirebilmesi için bilimin

verileri yanında en ilkel araç ve teknikten en gelişmiş araç ve teknolojiye kadar hemen hepsini kullanma gereğini duyar. Uğraşısının ve ihtiyaçların gereği buna zorunludur. Bu durum onu dünyanın hemen her yerinde ve her zaman hızla değişen ve gelişen teknolojiyi takip etmeye, onu kullanmaya, grafik ürünleri yaratmak için yeni üretim teknikleri bulmaya zorlar. Aksi halde işlevini yerine getiremez (Ertosun, 2006:11).

Grafik tasarım eğitimi; bireyi duygusal ve görsel açıdan kendini yetiştirme hoşgörüsü kazandırır, kişiyi üretken kılar, kişilerarası iletişimi kurar. Grafik eğitimi gören bireyler yaratıcı kişiler olarak içinde yaşadıkları topluma hizmet edecek hale gelir.

Grafik tasarım eğitimi de; diğer sanat dallarında olduğu gibi en temelden başlar ve bireyi yavaş yavaş yapılandırır. Bireyin temel kavramları, sanat akımlarını, iletişimi, görselliği, tasarımı, estetiği, deseni, grafik uygulama tekniklerini, bilgisayar grafiğini, animasyonu, vb. dersleri alarak yetişmesine ve staj eğitimi ile öğrenciyi okulda öğrendiği bilgiler doğrultusunda dış dünya ile iletişime sokarak iyi birer grafiker, grafik tasarımcı, grafik öğretmeni ve sanat yönetmeni olarak sistemli ve verimli bir şekilde yetişmesine olanak sağladığı için Grafik eğitimi günümüzde çok önemlidir (Bilasa, 2005:23).

Bir iletişim işi olan grafik tasarımın tarih içindeki gelişimi ve değişimi teknolojik araçların gelişimine paralellik göstermektedir. Teknolojinin gereği ve reklâmcılık sektörünün beklentileri doğrultusunda yetişen elemanlara gereksinim duyulmaktadır. Doğru görev tanımlamalarıyla herkes üretime ve gelişime katkıda bulunmalıdır. Üniversitelerden yetişen grafik tasarımcılar sanat yönetmenlerine ek olarak meslek liseleri grafik tasarım bölümlerinden mezun olup grafik operatörü ya da yardımcı grafiker olarak çalışma hayatına atılarak ilk etapta sektörün ara eleman ihtiyacının karşılanmasında büyük önemi vardır.

Grafik Eğitiminde, güzel sanatlar temel işlev taşımaktadır. Bu nedenle de, eğitimin ilk yılında grafik tasarımın ve güzel sanatların temel unsurları ve ilkeleri öğretilmektedir. Eğitimin ikinci yılında amaç, öğrencinin görsel anlatım dilini öğrenip, kullanmasını sağlamaktır. Üçüncü ve dördüncü yıllarda da projeler kapsamında, bir ürün tanıtımı, bir kültürel etkinlik veya hizmet sektöründen bir konu bir reklâm kampanyası veya gündemdeki bir

grafik tasarım konusu verilmektedir. Öğrencinin bilgi, yaratıcılık ve becerilerini katarak, görsel dili doğru ve etkili bir biçimde kullanacakları çalışmaların gerçekleştirilmeleri amaçlanmaktadır. Bu projelerde amblem, logotype, basılı malzeme, (antetli kağıt, zarf, kartvizit vb.) gazete ve dergi ilanı, bilbord, afiş, pankart, broşür, ambalaj, katalog, kitap ve dergi tasarımı gibi grafik tasarımın tüm unsurları tek tek taslaklar yapıp, orijinalleri hazırlanarak, uygulanmaktadır. Bu dönemde ayrıca illüstrasyon, fotoğraf ve özgün baskı gibi grafik tasarım dilinin dallarından birini seçerek, uzmanlaşma çalışmaları da yapılmaktadır (Işingör-Eti ve Asher, 1986:129).

Grafik ve sanat eğitimi okullarda yeterli derecede verildiğinde, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, çevresindeki olaylara estetik yönden bakabilen, özgür düşünen, yetenekleri doğrultusunda ilerleyen bireyler yetişebilir. Bu eğitim sayesinde öğrencilerde görme, araştırma, algılama, keşfetme, yeteneklerini geliştirme becerileri gelişmektedir.

Ülkemizde orta öğretim düzeyinde grafik eğitimi ise Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olan Anadolu Meslek Liseleri, Olgunlaşma Enstitülerinde ve Güzel Sanatlar Liselerinde verilmektedir. Güzel Sanatlar Liselerinde her ne kadar Kız Meslek Liselerinde olduğu gibi başlıca bir bölüm olmamasına rağmen resim bölümü adı altında grafik dersleri verilmektedir. Bu eğitim süresince okullarda öğrencileri yaşama, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlamayı amaçlayan, sektörel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak hazırlanmış öğretim programları uygulanmaktadır.

2.3. Güzel Sanatlar Liselerinin Amacı

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programının da güzel sanata liselerinin amacı genel anlamda şu şekilde özetlenmektedir. Yüzyıllar boyunca fizik ötesi bir olgu olarak görülen sanat aslında organik bir olaydır. Algılama, düşünme, imgeleme ve bedensel eylemin katıldığı etkin bir süreçtir. İnsanlığın gelişim süreci içinde sanatı organik bir bölüm olarak görmek istemeyenler vardır. Bunlar çoğunlukla sanatı süsleyici işlevi olan “keyfi” bir etkinlik olarak görme eğilimindedirler (MEB, 2006;6).

Teknolojik gelişmenin yarattığı iş bölümü ve parçalanmayı, kentleşmenin meydana getirdiği kirliliği bireyin yabancılaşmasını ve insan ilişkilerindeki kopukluğu gidermede sanat eğitimi eskiden olduğundan daha çok bir işlevi üstlenmektedir. Bu, eğitimde toplumun bireyleri yaratıcı, yapıcı ve her şeyden önce topluma yararlı bir kişi olarak ulusça kullanma çabalarımıza olumlu katkılarda bulunabilirler.

Eğitimin ve özellikle sanat eğitiminin teknoloji dünyasındaki yeri daha iyi anlaşılabilir. Öğrenim süreçlerindeki bazı aksaklıkları bir kenara bırakılarak çocuklara çağdaş sanat eğitiminin öngördüğü özgürlüğü tanımak ve onların yetenek ilgi ve ihtiyaçlarına yanıt verecek bir eğitim ortamı yaratmak gereklidir. Ancak o zaman bireylerin niteliklerini ve duygularını geliştirerek yaratıcı düzeyi yüksek ürünler vermesi beklenir.

Türkiye’de ilk defa 1989 yılında İstanbul’da açılan Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı günümüzde 86’ya ulaşmıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 33. maddesi AGSL’nin açılmasına dayanak olmuştur. 33. maddeye göre “güzel sanatlar alanında özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere temel eğitim ve orta öğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş, işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenmektedir”(Yıldırım 1998:14).

Milli Eğitim Bakanlığı GS (Güzel Sanatlar) ve SL (spor Lisesi) Yönetmeliğinin 6. maddesinde bu okulların amacı şöyle belirtilmiştir.

Ortaöğretim okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğinin esas alınması çerçevesinde, okul türlerinin azaltılması ilgi 03/12/2008 tarihli ve B.08.0.OGM.0.09.01.04/12397 sayılı onayla uygun görülerek,

2009/2010 ders yılından itibaren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ile Spor Liseleri “Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi” adı altında birleştirilmiştir.

MADDE 6- (1) Okulun amacı öğrencilerin:

- a) Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri,
- b) Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,
- c) Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- d) Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır” (mevzuat.meb.gov.tr./html/43.html).

Grafik eğitiminde, sadece bir sanat dalı olmaktan öte, çeşitli ihtiyaçlara çözüm üretmeyi amaç edinen bir tasarım alanı olarak, uygulama etkinliklerine büyük ağırlık verilmektedir. İçinde bilgisayar teknolojisinin olanaklarını da barındıran pek çok tekniğin kullanılma zorunluluğu, grafik eğitimi verilen kurum ve bölümleri, sanat eğitimi veren diğer alanlardan belirgin bir biçimde ayırmaktadır.

Değişen teknolojik gelişmeler ve internetin yaygınlaşmasına paralel olarak grafik sanatların iş alanları genişlemektedir. Bu iş alanlarına uygun olarak üniversite müfredatına farklı dersler ve konular eklemektedir. AGSL bir amacı da yüksek öğretime öğrenci hazırlamak olduğu için okutulan derslerin ve müfredatın da üniversitelerin değişimlerine uygun olarak güncellene bilir.

III. BÖLÜM

3. GRAFİK TASARIMINDA İNFOGRAFİK

Her ne kadar infografik Türkçeye tam olarak çevrilememiş bir anlatım türü olarak görülse de İnfografik, Türkçe bilgi ve grafik kelimelerinin birleşimiyle bilgi grafiği olarak tanımlanmaktadır. Bir bilginin, olayın ya da içeriğin tek başına yazı ile anlatma çabası yerine, yazı ve görselin bir bütün olarak tasarlanarak sunulmuş haline verilen isimdir (Resim 4). Bu grafikler; işaretler, haritalar, yayıncılık, kullanım kılavuzları ve eğitim gibi bilginin çabuk ve basit olarak aktarılması gereken her yerde kullanılmaktadır (Photoshop Magazin Dergisi 2010;09. İnfografik Nedir).

Resim 4. Deprem Haftası amacıyla yapılmış bir infografik

Bilgilendirme grafiklerini, bilimsel ya da basit düzeyde medyada ve yayımlanmış çalışmalarda görmekteyiz. Bu metinler, kullanışsız yazı formlarını bilgilere dönüştürürler ve dur-git gibi günlük hayatta kullandığımız görsel bilgiler için kullanılırlar (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Infografik>, 2012).

Bir alanda geliştirilen bilgi grafikleri diğer alanlara direk olarak uygulanabilirler. Grafikte yapılan küçük değişiklikler grafiği kullanışlı hale getirebilir. Belli bir bilgi grafiğinde işe yaramayan bilgi, diğer bir bilgi grafiği fikrini nasıl kullanılacağını ortaya çıkarabilir. “Uygulama özellikli bilgi grafiklerine dahil edilmesinin amaçlarından biri grafik fikirlerinin bir alandan diğerine geçişinde bir katalizör olarak hizmet etmesidir” (Harris, 1996:5).

İnfografikler görsel iletişimin hitap ettiği her alanda karşımıza çıkmaktadır. Videolu görüntülerde, kitaplarda, gazetelerde, dergilerde vb. birçok alanda sürekli kendini geliştirerek hitap ettiği alanları genişletmektedir. Çünkü infografikler hem eğitim hem gazetecilik hem de sunumlar için son derece önemlidir. Çünkü bir fotoğraf binlerce kelimeyi tek seferde anlatabilmektedir. Bu durum da görsellerle birleştirilen haberin dikkat çekiciliğini, sunum sahası hangi iletişim kaynağı olursa olsun anlaşılabilirlik düzeyinin daha fazla olduğunu göstermektedir (<http://multar.blogcu.com/internet-haberciligi-ve-geleneksel-habercilikten-farklari/> 454027 2012).

3. 1. İnfografik

İnfografi, yaşadığımız çevreyi, etkileşimde bulunduğumuz her şeyi daha iyi anlamanın ve hayatı kolaylaştırmanın bir yoludur . Karmaşık ve yoğun verilerden elde edilen ham bilgilerin kolay ve anlaşılır bilgilere dönüştürülerek aktarılması için kullanılan infografiklerle günlük hayatımızda sıkça karşılaşırız. Dijital dünyayı oluşturan bilginin sürekli artan hacmi ve sosyal medyanın hızlı gelişimi ile birlikte infografikler daha da önem kazanmıştır.

Bilgi Tasarımı (Infodesign), Uluslararası Bilgilendirme Tasarımı Enstitüsü'nün (IIID) tanımına göre, kullanıcıların belirlenen gereksinimleri doğrultusunda, mesajın taşıyacağı içeriğin ve sunulacağı ortamın belirlenmesi, planlanması ve şekle sokulmasıdır (Güler, 2006:42).

Grafik tasarım iletişim işlevi nedeniyle küresel bilgi ekonomisinin en önemli aktörlerinden biri haline gelmiş, artan önemi grafik tasarımcının değişen nitelikleri aynı zamanda tasarımcı açısından da yeni yükümlülükleri beraberinde

getirmiştir. Gelişen üretim teknolojileriyle üretimin vakit kaybettiren aşamalarından özgürleşen grafik tasarımcı artık daha yaratıcı fikir üretmek, geleneksel ve yeni medyayı daha etkin kullanmak, iletişim teknolojileri hakkında bilgi sahibi olmak gibi sorumluluklara sahiptir.

Doğal ve karmaşık veri yapılarının arasındaki fark, bulanık olmakla birlikte, grafikler genelde bitişiklik matrixlerle betimlenmektedir. Veri çıkarma alanı bu görselleştirme şekilleriyle ilgili bir çok soyut şekiller sunmaktadır. Bunlar, değerli bir araştırma alanı olmaları konusunda umut veren; bilgilendirici grafiklerde çizim teorisi, bilgisayar grafikleri, bilgisayar-insan etkileşimi, kavramsal bilim ve hatta, tabi ki görsel iletişim tasarımı gibi aktif araştırma alanlarıdır (Ayter, Elif, 2008:37).

3. 1. İnfografiğin Tarihsel Gelişimi

Tarih öncesindeki insanlar ilk bilgi grafiklerini mağara resimlerinde ve haritalarda oluşturdular. Harita yapımı yazı bulunmazdan binlerce yıl önce M.Ö. 7500 yıllarında Çatalhöyük'te (Resim.5) başlamıştır (Yanık, 2008:5).

Resim 5. Çatalhöyük'te mağara duvarına çizilmiş harita (restore edilmiş şekliyle, M.Ö. 7500)

Bilgi grafikleri daha sonraları büyükbaş hayvan ve stokları kayıt altına almak için kullanıldı. Amerikan yerlileri geçmişteki yolculukları tasvir etmek için

1878 yılında James Joseph Sylvester kimyasal bağlar ve matematiksel özellikler arasındaki ilişkiyi gösteren bir yayınında grafikleri kullandı bu grafikler ilk matematiksel grafiklerdi.

1936'da Otto Neurath görsel ve resimlerin uluslararası dili olarak işlev gören pictogram dilini tasarladı. İzotipler dahil stilize edilmiş insan vücudunu basit figürlere dayanarak anlattı (Başgün, 2012:38).

1942'de Isidore Isou Lettrist (Harfçilik) Şiir Manifestosunu yayımladı. Kendisinin başlattığı Lettrist akımını anlatan bir manifesto yayınladı.

1958 yılında Stephen Toulmin yargılama teoremlerinin ve uygulamalarının etkili olduğu grafiksel bir argüman modeli hazırladı.

1972 Münih Olimpiyatları'nda Otl Aicher mekanını tanıtmak için her yerde kamu işaretleri yerine modern basit figürler ve yeni bir dizi piktogramlar kullandı (Resim.7) (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Infografik>)

Resim 7. Tarihi Berlin Olimpiyat Stadı bilgi grafiği “El Interior del Coloso” (Robinson Choquetaype, 2007)

3.2. İnfografik Anlatım Yöntemleri ve Teknikleri

Bilgi tasarımında bilgi ve tasarım arasında bir uçurum vardır. Bu uçurumun nedeni tasarımcıların genellikle tasarımlarının içeriğini meydana getirmesi gereken malzemeleri oluşturmaması veya onları bulamamasıdır. Tasarımcı genellikle yapacağı şeyle ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşan son kişidir. Tasarımcının bir bilgiyi görsel olarak aktarması istenirken nadir olarak bu bilgiyi anlaması beklenir. Asıl sorun, bazı tasarımcıların bunu bir sorun olarak görmemeleridir. Onlar, keyif içinde tasarladıkları şeyi açıklama sorumluluğu hissetmeden “tasarlarlar”. Sanatlarını görüntüyü cilalamak için ortaya dökerler. Okuyucuya güzel bir görüntü göstermekle, onlara bilgi vermekten daha çok ilgilenirler (Holmes, 1993:6). Bu yanlış uygulama günümüz infografik sanatçıları için geçerli değildir. Günümüz infografik sanatçıları, mutlaka tasarlayacağı infografik hakkında yeterli bilgiyi almadan tasarıma başlamamaktadır.

Rajamanickam’a göre başarılı bir bilgi grafiği tasarlamak için aşılması gereken üç temel zorluk vardır:

1. Uzaysal (fiziksel veya kavramsal konumla ilgili), kronolojik veya nicel iletişim şekillerinden hangisiyle iletişim kurulacağına net olarak karar vermek,

2. Bilgiyi tutarlı bir bütün oluşturabilecek uygun bir tasarım şekliyle düşünmek, tasarımın içinde bütün parçaların (diyagramların, çizimlerin, planların) toplamından daha fazlasını kapsamalıdır.

3. Sunum için uygun ortamı seçmek. Bu ortam durağan, hareketli veya etkileşimli olabilir (Rajamanickam, 2005:8).

Bilgi grafiğini durağan, hareketli ve etkileşimli bilgi grafiği başlıkları altında incelemek mümkündür.

3.2.1. Durağan İnfografik

Tüm bilgiyi bir anda sunan bilgi grafiği çeşididir. Gazete grafikleri, haritalar, ürün kullanım kılavuzları bu başlık altındadır. Durağan bilgi grafiği kağıt ya da ekran üzerinde yer alabilmektedir. Durağan infografiğe örnek, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından tasarlanan infografik verilebilir. Vergi Haftasının önemini ve vergi gelirleriyle neler yapıldığını anlatan bir tasarımdır. Toplanan gelirlerle halkımıza sunulan hizmetlerin, bilgi grafiksel bir düzen içinde görsel olarak verilmiştir (Resim.8).

Resim 8. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından Vergi Haftası nedeniyle hazırlanan infografik.

3.2.2. Hareketli İnfografik

İçeriği bir akışa yayarak sunan bilgi grafiğidir. Canlandırmalar veya video üzerine bindirilmiş grafik katmanlar buna örnektir. Tek veya az kareyle ifade edilemeyen süreçleri aktarmak için daha uygundur. Böylece anlatım daha akışkan ve doyurucu olmaktadır. Hareketli bilgi grafiği ile belgesellerde ve televizyon haberlerinde sık olarak karşılaşmak mümkündür. Örnek olarak Motosikletle güvenli sürüş (Resim.9) infografığı verilebilir. Aynı ayrı karelerle verilmemiş olmasına rağmen akışkan birkaç karenin birlikte kullanımıyla anlatılmıştır.

Resim 9: Hareketli bilgi grafiğine bir örnek: “Motosikletle Güvenli Sürüş”

(<http://infografiknedir.com/wp-content/uploads/2013/11/motorsiklet1.jpg>)

3.2.3. Etkileşimli İnfografik

Etkileşimli bilgi grafiği bilgiyi izleyicinin seçimine göre sunar. Hangi bilgileri hangi sırayla alacağına izleyici kendisi karar verir. Etkileşimli bilgi grafiğin de çoğunlukla internet veya elektronik aygıtlardan faydalanılır.

Çoklu ortam yani multimedya, çoklu medyanın (metin, ses, video, canlandırma ve etkileşimin) bir araya gelmesi olarak algılanmaktadır. Fakat bu bir araya gelme, bir birleşme şeklinde değil, yan yana durma şeklinde olmaktadır. Parçalar uygun şekilde birleştirilebilirse daha başarılı bilgi grafikleri ortaya çıkar.

Etkileşimli İnfografi, örnekleriyle çok fazla karşılaşmadığımız bir infografi tekniğidir. Bunun sebebi; teknolojik bir alt yapı, farklı yazılımlar, güncel analiz gibi yapılması çok zaman ve emek gerektiren uygulamalardır. Bundan dolayı örnekleri azdır. Sosyal Medya Ajanası SocialMedia8, LG için Likeline adında bir Facebook uygulaması geliştirdi. LG Netherland sayfasını beğenenlerin kullanabildiği bu uygulama, etkileşimli bir infografik örneğidir. İnfografi Almanca fakat düzenden ve işaretlerden bilgilerin ne anlama geldiklerini anlamak zor değildir. Facebook kullanıcılarının kişisel olarak beğenilerini ve ilgi alanlarını Teknoloji, Tasarım, Film/TV, Müzik, Yeme/İçme şeklinde kategorilendirilmiştir. (Resim 10-11)

Resim 10. Etkileşimli İnfografige örnek çalışma (<http://infografya.com/like-line/#sthash.IA2FYT7w.dpuf>)

Resim 11. Etkileşimli İnfografige 2. örnek çalışma. iki hafta arasındaki beyni farkı

3.3. İnfografik Tasarım İlkeleri

Rajamanickam'a göre başarılı bilgi grafiği tasarlamak için uygulanması gerekenler ilkeler olarak aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir (Rajamanickam, 2005;45):

- Bilgiyi dzenlemek
- Bilgiyi gdrnrd yapmak
- İcerik oluşturmak
- Basite indirgemek
- Çoklu vurgu eklemek
- Sebep-sonuç ilişkisini gstermek
- Tmleşik grafikler oluşturmak

Bilgiyi Dzenlemek: Tasarıma geçmeden nce yapılacak infografi iain hazırlanılacak konu ile ilgili gerceği ve yeterli bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Eldeki bilgiyi dzene koymak ve sunum iain dzenlemek bilgi grafiği tasarlanmanın ilk ve muhtemelen en zor aşamasıdır. Bu bilgi parçalarını etkili şekilde yeteri kadar ayrıntı ve vurgu ile vererek izleyicinin olayı kafasında gercekte olduğu şekilde canlandırabilmesi sağlanmalıdır.

Bilgiyi Gdrnrd Kılmak: Bilgi grafiği iain en temel strateji bilgiyi gdrnrd yapmaktır. Verilmek istenen bilgi aık ve net bir şekilde gdrsellerle veya yazıyla gdrnrd kılınmalıdır.

İcerik Oluşturmak: Tarihi Berlin Olimpiyat Stadı'nı konu alan bilgi grafiğinde (Bkz. şekil.7 S.36), icerik stadın tarihçesini anlatmakla başlamıştır. Bnylece izleyiciler yapının yapılma amacı, kimin tarafından yaptırıldığı ve stadın nemi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Daha sonra binanın mimarisi ve yerleşimi verilerek izleyicinin yapıyı net olarak zihninde canlandırmasına olanak sağlanmıştır.

Basite İndirmek: Basit ve dolaysız sunumların yorumlaması daha kolaydır. Sunumdaki konu dışı bilgiler kolaylıkla kafa karıştırabilir. Tasarım en kolay anlaşılır şekilde tasarlanmalıdır.

Çoklu Vurgu Eklemek: Çoklu vurgu eklemek bilgi kuramından iletişime geçen bir kavramdır ve bir bakıma bilgi vermenin zıttı olarak açıklanabilir. Çoklu vurgulamak iletiye ya hiç ya da çok az bilgi ekler. Buna rağmen gündelik hayatta karşılaşılan bilginin çoğu kayda değer miktarda çoklu vurgu içerir.

Bir yazıdaki sesli harflerin çoğu atıldığında da anlatılmak istenen kelime yine de anlaşılır. “Örnğn bu cmldeki gb.”. İnfografikte bilgiyi aktarırken sadece yeteri kadar bilgiyi verip ana ayrıntıları izleyiciye bırakmak yerine, akışı kuvvetlendirecek miktarda çoklu vurguyla izleyicinin mesajı daha rahat alması sağlanabilir.

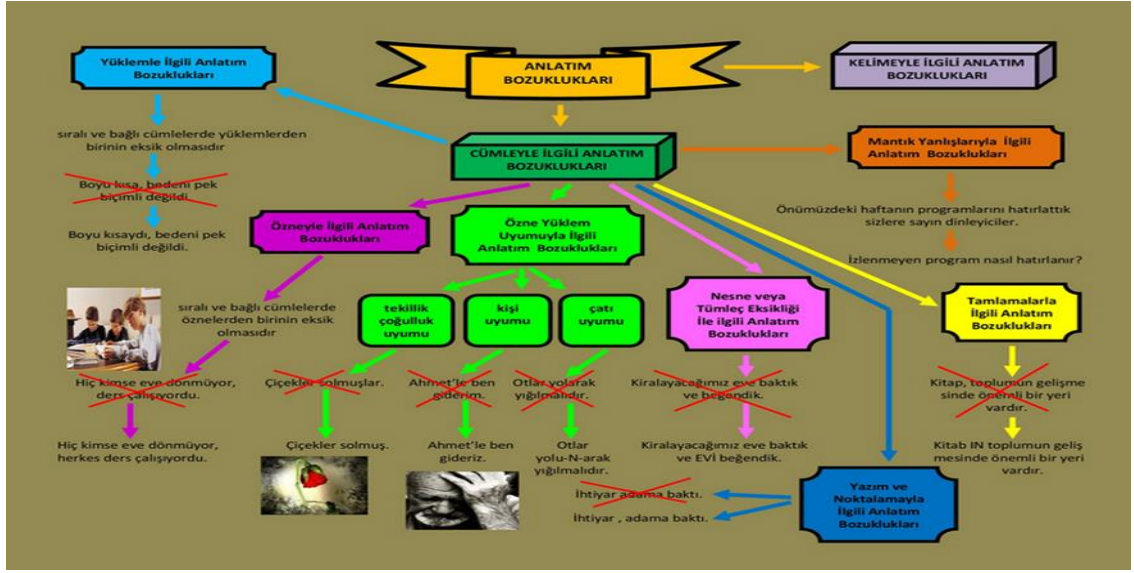
Sebeup- Sonuç İlişisini Göstermek: Bir durumu net olarak anlamak için o durumun ne şekilde ve neden ortaya çıktığını öğrenmek çok faydalı olabilir. Bir olayı anlatan bilgi grafiğinde olayın altında yatan sebepleri ve karşılaşılan karşılaşılabilecek sonuçlarını izleyiciye göstermek, gerekir.

Tümleşik Grafikler Oluşturmak: İçerikle doğrudan bağlantılı olmayan ayrıntılar dikkati dağıtmamalı ve okumayı etkilememelidir. Karşılaştırmalı grafikler görüş açısı içinde yan yana durmalı, takibi kolaylaştırmalıdır.

Rajamanickam’a göre başarılı bilgi grafiği tasarlamak için uygulanması gerekenler ilkeler bu şekilde sıralanmaktadır. Bu ilkelerin yanında grafiksel tasarım ilkelerine de dikkat edilmelidir. Bu iki olgu birleştirildiğinde iyi bir infografik tasarım yapmak mümkün olacaktır.

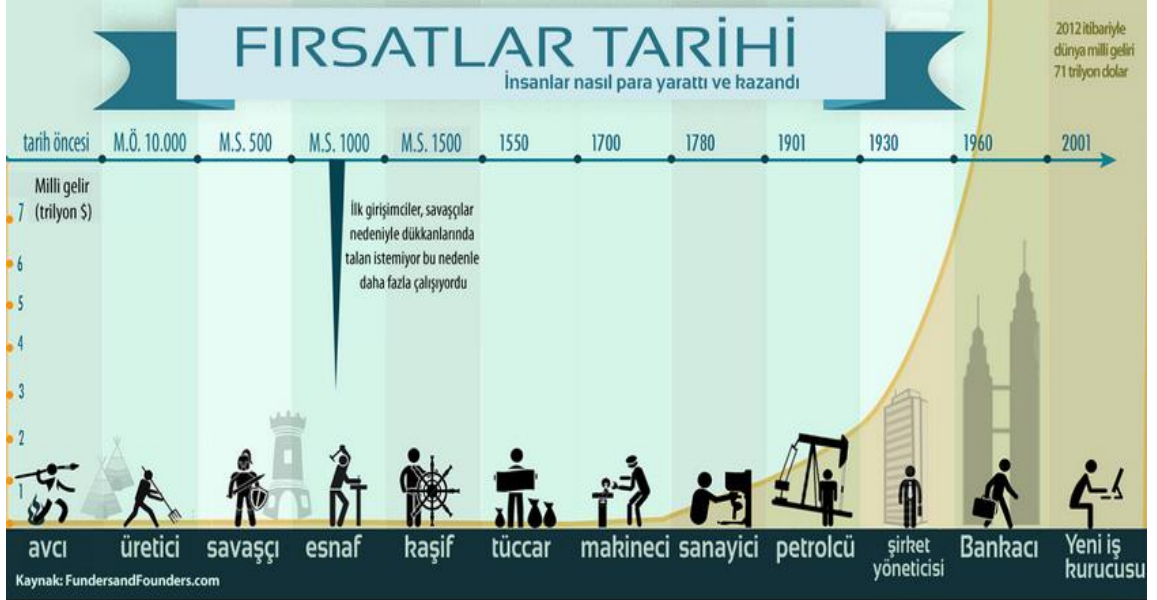
3.4. İnfografik Uygulamaların Kıyaslanması

İnfografik iki tasarımın, tasarım ilkelerine dayanarak iyi ve kötü yönlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Birinci tasarım MEB’e bağlı EBA’nın (Eğitim ve Bileşim Ağı) web sitesinden alınmış Türkçe dersi için, Anlatım Bozukluklarını anlatan bir infografik.

Resim 12. <http://www.eba.gov.tr/docvplayerid=14743fcb6939c23294876b6f9e86dc7a99bce6a80a>

İkinci tasarım da Fundersand Founders tarafından Fırsatlar Tarihi isimli, insanoğlunun parayı nasıl yarattığını ve parayı nasıl kazandığına dair hazırlanmış bir infografiktir.

Resim 13. <http://www.manset.at/girisimcilik-tarihi-infografik>

Bu iki infografik, Rajamanickam'a göre ortaya konulan ilkeler göre değerlendirilmiştir. Bu ilkeler Bilgiyi düzenlemek, Bilgiyi görünür yapmak, İçerik oluşturmak, Basite indirmek, Tümüleşik grafikler oluşturmaktır.

Bilgiyi Düzenlemek:

EBA tasarımında, bilgi var ama düzensiz bir şekilde rastgele, oklarla bir düzen oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu düzensizlik karmaşa oluşturmakta ve anlaşılmayı zorlaştırmaktadır.

Girişimcilik tasarımında, bilgi var ve düzenli bir şekilde, tarihsel gelişimleriyle birlikte ilk bakışta çok rahat anlaşılabilir bir düzen oluşturulmuştur.

Bilgiyi Görünür Yapmak:

EBA tasarımında bilgi sadece yazıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Tasarımın içinde geometrik şekiller ve fotoğraflar kullanılmıştır. Konuyu kavratıcı veya destekleyici değildir. Sadece ilgiyi çekme çabasıyla süsleme amacından öteye gidememiştir.

Girişimcilik tasarımında, bilgi konuyu kavratıcı mahiyette, grafik figürlerle desteklenmiştir. Yazılar okunmadan da görsel olarak anlaşılır bir düzende tasarlanmıştır. İnfografik'in en önemli amacı, görsel bir anlatım dili ile bilginin aktarılmasıdır. Bu bağlamda bu tasarım tam anlamıyla bizim tanımımıza uygun bir infografiktir.

İçerik Oluşturmak:

EBA tasarımında, bilgi bir içerik oluşturulmadan direk konuya geçilmiştir. Konunun alt başlıkları, sıralama düzeni ve alt bölümler, bir düzensizlik içinde tasarlanmıştır.

Girişimcilik tasarımında, bilgi tarihsel bir düzen içinde kronolojik olarak düzenlenmiştir. Meslek grupları görsel figürlerle desteklenerek, milli gelirden grafiklerle içerik oluşturulmuştur.

Basite İndirmek:

EBA tasarımı, bilgiyi basite indirmek ve konuyu tek bir görselle verebilmek amacıyla tasarlanmıştır. Basite indirme kaygısı, kutucukların rastgele yerleştirilmesine sebep olmuştur. Ancak oklar takip edilirse, konuyu anlamak mümkün hale gelmiştir. Tasarımda basite indirmekten daha çok bir karmaşa hakimdir.

Girişimcilik tasarımında, bilginin tarihsel gelişimi, meslek grupları ve milli gelir basit bir yöntemle düzenlenmiştir. İlk bakışta anlatılmak istenen konu anlaşılır bir düzen içinde tasarlanmıştır.

Tümleşik Grafikler Oluşturmak

EBA tasarımında, doğru ve yanlışlar yan yana kullanılmıştır. İki ayrı blok içinde doğru ve yanlış olmak üzere tasarlansaydı, tümleşik grafik oluşturulmuş olurdu. Tasarım doğru ve yanlışları kıyaslama imkanı vermemiştir.

Girişimcilik tasarımında, üç farklı bilgi, grafiksel bir düzende, aynı anda tasarlanmıştır. Tümleşik grafikler oluşturulmuştur.

Tasarım Kurallarına Uygunluk

EBA tasarımı, kompozisyon kurallarına uygun değildir. Seçilen renkler armoni kurallarına uygun seçilmemiştir. Kullanılan renkler, konunun önüne geçerek, tasarımı amacından uzaklaştırmıştır. Kutucuklarla ritim yakalanmaya çalışılmış, ama büyük - küçük dengesi kurulmadığı için tasarım kurallarına uygun olmamıştır. Konu başlıklarının tamamı küçük veya büyük harfle başlamamıştır. Başlıkların bir bölümün de büyük harfler, bir bölümün de küçük harfler kullanılmıştır. Harf karakterleri farklı kullanılmıştır. Punto boyutları bir düzen içinde kullanılmamış, yanlış olan bölümler üzerine çarpı işareti çizilerek anlatılmaya çalışılmıştır. Tasarımın genelinde kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Farklı font ve renk kullanarak yanlış daha iyi vurgulanabilirdi. Grafik sütunlarıyla doğru ve yanlış ayrılabilirdi.

Girişimcilik tasarımı, kompozisyon kurallarına uygun olarak tasarlanmıştır. Seçilen renkler armoni kurallarına uygun ve konunun önüne geçmemiştir. Kullanılan grafik sütunlar farklı renklerle bölünmüş, konunun anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Dikine kullanılan sütunlar ile ritim yakalanmış, yazılar tipografi olarak kurallara uygun olarak tasarlanmıştır. Punto boyutları bir düzen içinde kullanılmıştır.

Bu tasarım ilkeleriyle incelendiğinde Girişimcilik Tarihi tasarımı iyi bir tasarım olarak değerlendirmemiz mümkündür.

IV. BÖLÜM

4. LOGO VE LOGOTYPE TASARIM İNFOGRAĞI

Uygulama projesi olarak sınırlıklarda belirttiğimiz gibi AGSL Resim Bölümü 12. sınıf Grafik Dersi Müfredatında Grafik Tasarımın Temelleri Ünitesinin içinde yer alan logo ve logotype yapımı ile ilgili konu ele alınmıştır. Konunun amacı öğrencilere bir logo veya logotype nasıl hazırlanması, hazırlanırken ne gibi estetik değerlere sahip olması, hangi yöntemlerle nasıl tasarlanacağı anlatılarak uygulama yapmaları istenmektedir. Bu verilen veriler ışığında öğrenciye en kısa ve en anlaşılır şekilde infografi tekniğiyle nasıl anlatabiliriz düşüncesinden yola çıkarak bu uygulama ortaya koyulmuştur. Uygulama projesi, Fatih Projesiyle birlikte sınıf veya atölyelerde bulunan akıllı tahtalarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

4.1. Uygulama Projesinin Amacı

Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, öğretmektir. Bireyin çevresini algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için gerekli ilk şarttır. Çünkü sanat alanı diğerlerine göre, farklı bir iletişim aracıdır. Sanat her zaman, farklı ülkelerden ve kültürlerden insanlar, farklı cinsler, farklı sosyal, etnik gruplar arasında köprü kurar. İnsanlar arasındaki farklılıkları, çatışmaları ve baskıları bir tarafa bıraktırarak, onların birlikte yaşayabilmesini sağlar.

Bir öğretim sürecinin içinde yer alması gereken ve birbiriyle iç içe olan işlemler şunlardır:

- Öğrenciyi istendik hedefler doğrultusunda yönlendirmek ve güdülemek,
- Uygun öğrenme yaşantıları sunularak bu hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak,
- Öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel yönleriyle gelişimine katkıda bulunmak (Duman, 2004;36).

Eğitim ve Sanat bölümde bahsetmiş olduğumuz araştırmalar sonucunda görselliğin öğretim metodları içinde ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Konu eskiz aşamasından başlayarak, en son kartvizit olarak kullanılması aşamasına kadar geçen tasarımsal aşamaları tek tek grafiklerle tasarlanır. Öğrenciye aşamalarını bir düzen içinde sunabilmek ve öğrencinin konuyu:

- Kalıcı bir şekilde kavramasını sağlamak,
- En kolay şekilde anlaşılabilir olmak,
- En kısa sürede özümsetmek,
- Uygulama aşamalarını tek görselde anlatabilmek, amaçlanmıştır.

Logo ve logotype tasarlama konusunu bir infografik ile öğrenciye kavratılabilmek amacıyla uygulama çalışmamız hazırlanmıştır.

4.2. Uygulama Projesinin Yöntemi ve Uygulama Aşamaları

Projeye başlarken daha önce hazırlanmış infografikler incelenmiştir. Uygulama projesinde yöntem olarak Hareketli İnfografiğin uygulanmasına karar verilmiştir. Araştırmalar sonucunda Türkiye de eğitim amaçlı çok fazla infografi bulunmadığı tespit edilmiştir. Bulunan infografiklerde, profesyonelce olmayan, daha çok ders öğretmenlerinin kendi imkanlarıyla yapmaya çalıştığı infografiklerdir. En fazla tespit edilen infografiklerin bulunduğu site, Eğitim Bilişim Ağı EBA isimli sitedir. MEB'e bağlı Fatih Projesiyle oluşturulan bu sitede, öğretmen ve öğrencilerin yapmış oldukları çalışmalar bir araya getirilerek bir bilgi havuzu oluşturulmuştur. Araştırılan infografikler, çok fazla infografik tekniğine uymayan, fotoğraf ve yazılardan oluşan afiş veya sunum tarzı çalışmalardır. Tasarlanan uygulama projesinin aşamaları aşağıda belirtildiği sırayla yapılmıştır.

Eskiz Çalışması:

Firmanın genel yapısını incelendi. Firma çanta üzerine çalışan yerel bir firmadır. İstenilen logo ve logotype soyut olması, ahsen çantayı hatırlatması, akılda kalıcı ve başka bir firmayı hatırlatmamasına dikkat ederek eskiz çalışmaları yapılmaya başlandı. Eskiz çalışmalarında logo tasarlama teknikleri kullanıldı.

Örneklendirecek olursak:

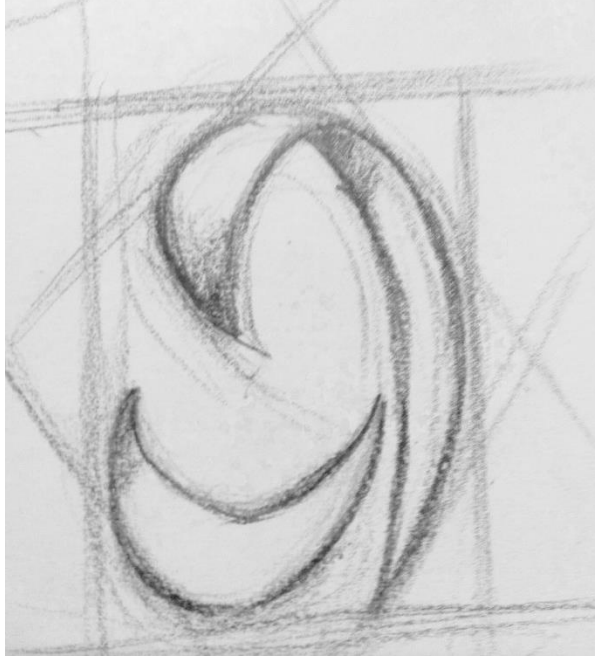
- Firmanın baş harflerinden logo
- Firmanın çalıştığı iş kolu ile ilgili ürünsel logo
- Firmanın ismine özel figürsel şekilli logo
- Firmaya özel soyut logo

Teknikleri kullanılarak eskiz çalışması yapıldı, eskiz çalışmasından sonra, Ahsen Çantanın logoyu oluşturacak ana figürüne karar verildi. Karar verilen ana figürün karakalem son hali hazırlandı.(Resim 14)

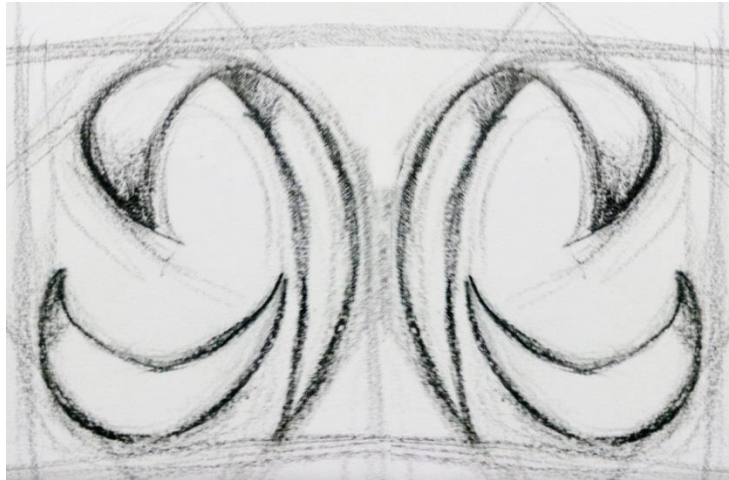
Resim 14. Ahsen Çanta Logo eskiz çalışması

Ahsen Çantanın A harfinden yola çıkarak soyut bir tasarım çalışması yapıldı. En sade ve negatif şekilde tasarlandı. Logonun eskiz aşamasındaki son şekli verildi. (Resim.15)

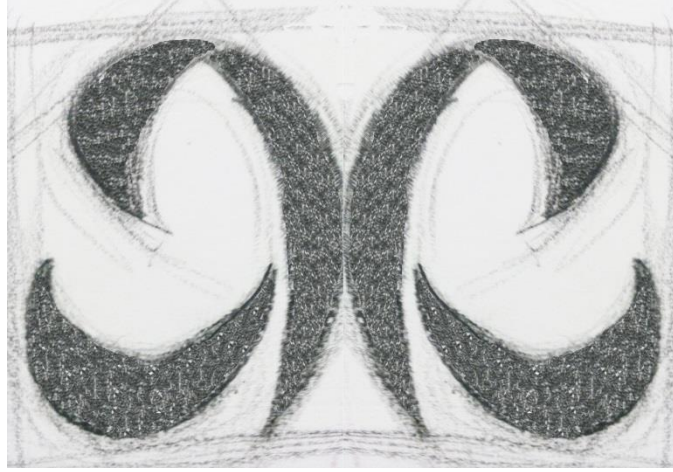

Resim 15. Ahsen Çantanın logonun ana figürünün ilk tasarımı

Tasarlanan logonun son hali belirlendikten sonra negatif ve pozitif çalışması yapıldı. Bu çalışmanın nedeni logo tasarlanırken mutlaka negatif ve pozitif tasarımların yapılması gerekmektedir. (Resim 16-17)

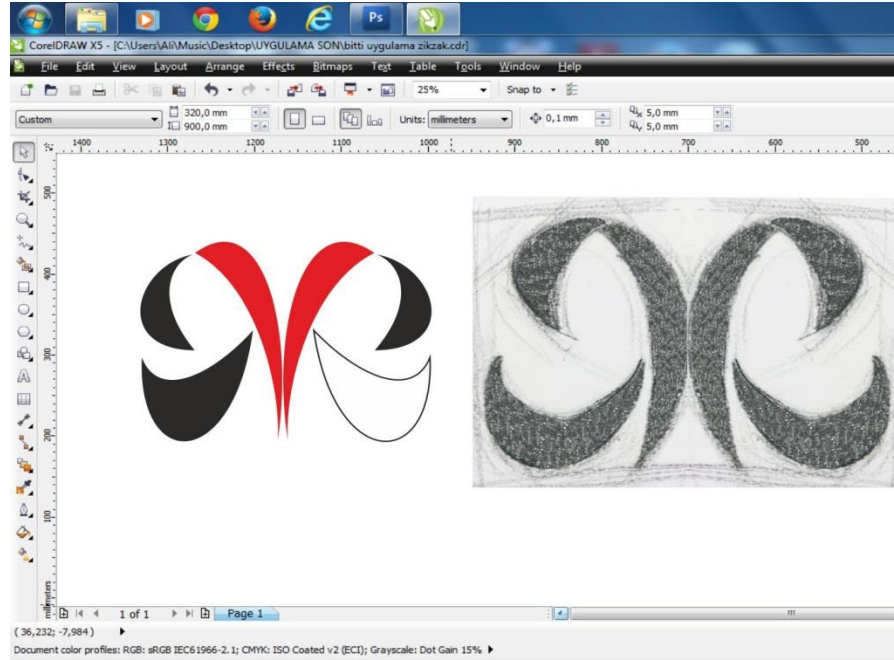

Resim 16. Ahsen Çantanın logosunun son hali.

Resim 17. Logonun pozitif tasarımı

Hazırlanan karakalem logo çalışması taranarak dijital ortama aktarıldı. Dijital ortamda Corel Draw programında vektörel çizimi yapıldı. (Resim.18)

Resim 18. Logonun dijital çizimi

Dijital ortamda logo çizimi hazırlandı. Hazırlanan logonun alternatif renk seçenekleri tasarlandı. (Resim.19)

Resim 19. Logonun alternatif renk seçenekleri

Logonun en son aşaması logo ve logotype'ın birlikte sunumu. Logo ve logotype'ın firmanın değişik ürünlerinde kullanabilmesi için dijital ortamda son aşaması hazırlanır. (Resim.20)

Resim 20. Logo ve logotype'ın birlikte kullanımı

Firmanın kurum kimliği olarak kartvizit uygulaması tasarlandı. Tasarlanan logonun en son olarak bir üründe kullanılması ile logo tasarım aşaması tamamlanmış olur. (Resim.21)

Resim 21. Ahsen Çantanın kartvizit uygulaması

Logo Tasarlama çalışmasını başlıklar altında toplayacak olursak:

- Eskiz Çalışmaları hazırlandı.
- Eskiz Çalışmaları içinden karar verilen tasarım üzerine yoğunlaşıldı.
- Karar verilen tasarımın kara kalemle son aşamasına getirildi.
- Dijital ortama aktarıldı ve dijital ortamda çizimi yapıldı.
- Dijital ortamda alternatif renk seçenekleri oluşturuldu.
- Logo'nun dijital olarak son haline getirildi.
- Logo'nun Kurumsal Kimlik olarak, kartvizit tasarımı yapıldı.

Uygulama projesi yapılırken şu ilkelere dikkat edildi. Grafik tasarımın genel esasları infografik için de geçerlidir. Grafikler kesinlikle bir süs aracı olarak kullanılmamalıdır. Grafikler tamamıyla bilgilendirici, verilmek istenen bilgiyi kavratıcı olmalıdır. İnfografiklerde ana unsur grafiklerdir. Yazılar az ve öz

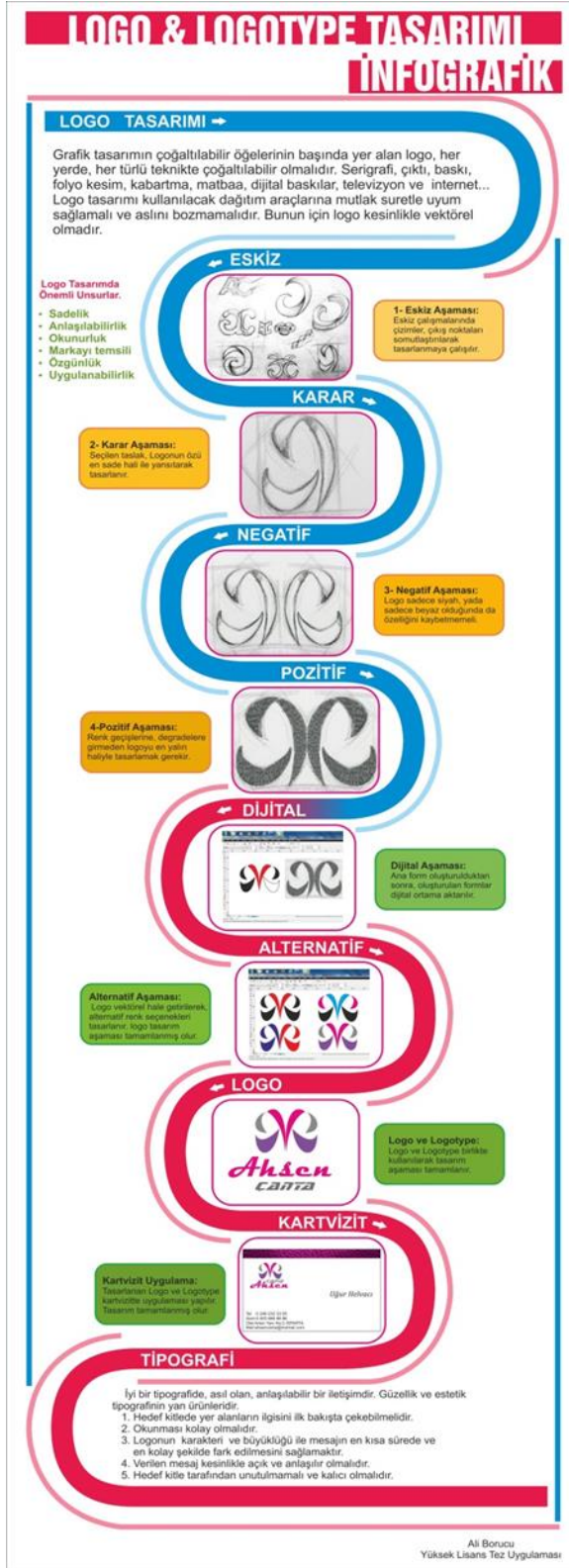
olmalıdır. İnfografiklerde renklerden uygun miktarda yararlanılmalı, konuya uygun renkler doğru grafiklerle aktarılmalıdır.

4.3. Uygulama Projesinin Süresi ve Karşılaşılan Zorluklar

Uygulama projesinin içeriğine ve yöntemine karar verildikten sonra, öncelikle projede yer alacak örnek niteliğindeki görsel materyaller toplandı. Daha önce yapılmış olan infografik çalışmalar araştırıldı ve bunların analizleri yapıldı. Uygulama projesinde aşamalarından sırasıyla bahsedilen çalışmalar yapıldı.

Çalışmaları yapılan tüm aşamalar bir düzen içinde ve sıralı olarak infografik tasarımı yapıldı. İnfografik tasarım aşaması en uzun zaman alan bölümdü. Estetiksel kaygılarla verilmek istenen konu en iyi şekilde tasarlanmaya çalışıldı. Tasarım aşamasından sonra bilgiyi tipografik kurallara uygun olarak tasarım tamamlandı.

Tasarım aşamasında karşılaşılan zorluklar, geçmişte yapılmış Türkçe eğitimle ilgili çok fazla infografik tasarım bulunmaması. Eğitimle yapılmış infografikler olsa da profesyonel olarak tasarlanmış değildi. Yabancı kaynakları incelemek ve bu tasarımları bizim eğitim sistemine nasıl uygulanacağı aşamasında zorluklar yaşandı. Sınırlı bir alanda verilmek istenen konunun görsellerini en az ve en anlaşılır bir düzende tasarlamakta zorlanıldı. İnfogrikler de sıkıcı olmayacak şekilde konunun en önemli bilgileri çok az yazıyla aktarımı yapmakta zorlanıldı.

Resim 22. Logo ve logotype tasarım infografığı 1

LOGO & LOGOTYPE TASARIMI INFOGRAFIK

LOGO TASARIMI

Grafik tasarımın çoğaltılabilir öğelerinin başında yer alan logo, her yerde, her türlü teknikle çoğaltılabilir olmalıdır. Serigrafi, çıktı, baskı, folyo kesim, kabartma, matbaa, dijital baskılar, televizyon ve internet... Logo tasarımı kullanılacak dağıtım araçlarına mutlak suretle uyum sağlamalı ve aslını bozmamalıdır. Bunun için logo kesinlikle vektörel değildir.

ESKİZ

1-Eskiz Aşaması:
Eskiz geliştirilmeden çizimler, çığır noktaları somutlaştırılarak tasarıma geçilir.

ANA FIGÜR KARAR

2- Ana Figür Karar Aşaması:
Seçilen taslak, Logonun özü en sade hali ile yazılarak tasarlanır.

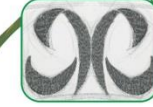
NEGATİF

3- Negatif Aşaması:
Logo sadece siyah, ya da sadece beyaz olduğunda da özelliğini kaybetmemeli.

POZİTİF

4-Pozitif Aşaması:
Renk geçişlerine, degradelere girmeden logoyu en yalın haliyle tasarlamak gerekir.

DİJİTAL

Dijital Aşaması:
Ana form oluşturulduktan sonra, oluşturulan formlar dijital ortama aktarılır.

ALTERNATİF

Alternatif Aşaması:
Logo alternatif renk seçenekleri tasarlanır. Logo tasarım aşaması tamamlanmış olur.

LOGO VE LOGOTYPE

Logo ve Logotype:
Logo ve Logotype birlikte kullanarak tasarım aşaması tamamlanır.

KARTVİZİT

Kartvizit Uygulama:
Tasarlanan Logo ve Logotype kartvizite uygulanması yapılır.

TİPOGRAFI

İyi bir tipografide, asıl olan, anlaşılabilir bir iletişimidir. Güzellik ve estetik tipografinin yan ürünleridir.

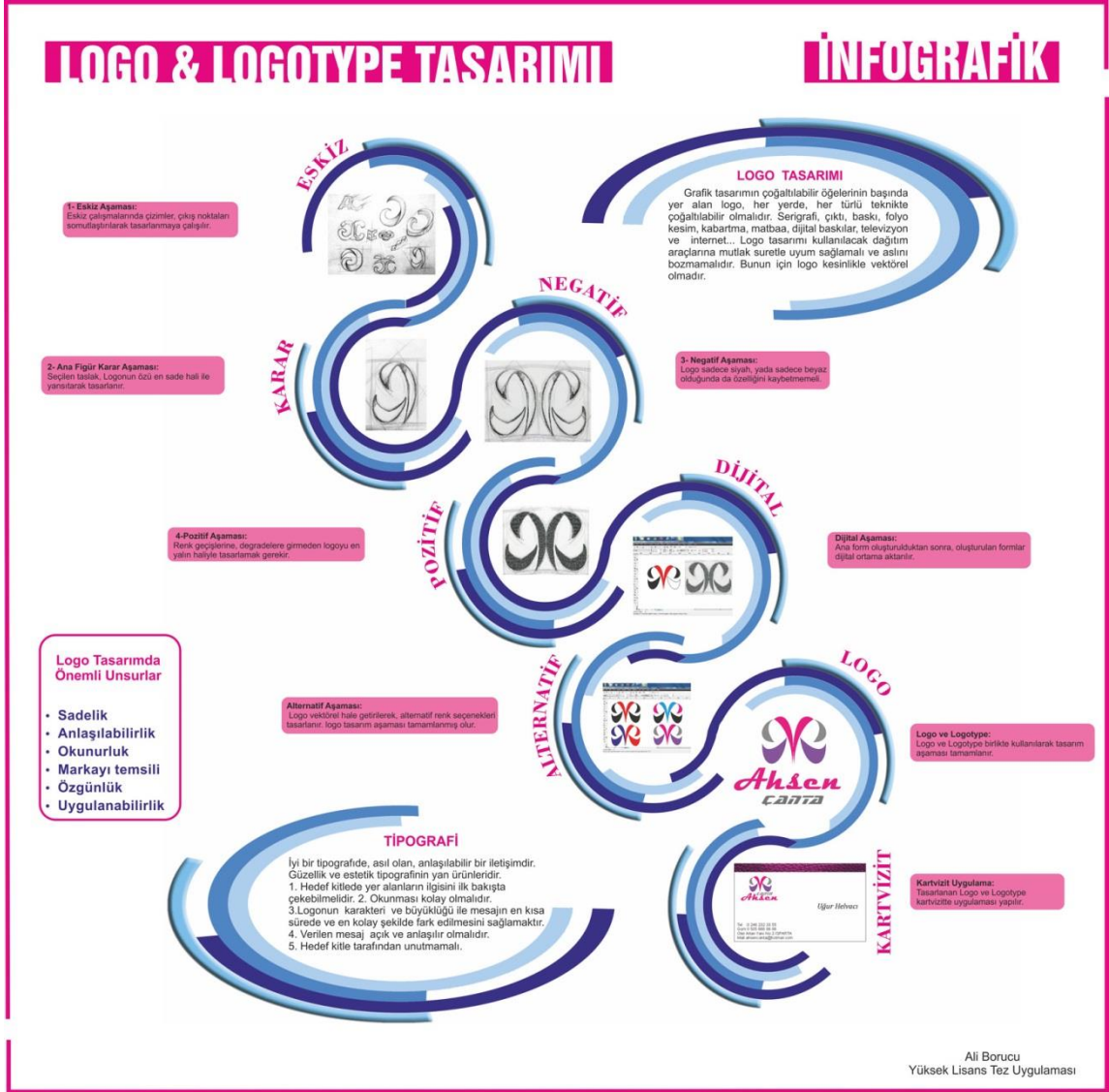
1. Hedef kitlede yer alanların ilgisini ilk bakışta çekebilmelidir.
2. Okunması kolay olmalıdır.
3. Logonun karakteri ve büyüklüğü ile mesajın en kısa sürede ve en kolay şekilde fark edilmesini sağlamaktır.
4. Verilen mesaj kesinlikle açık ve anlaşılır olmalıdır.
5. Hedef kitle tarafından unutulmamalı ve kalıcı olmalıdır.

Logo Tasarımda Önemli Unsurlar.

- Sadelik
- Anlaşılabilirlik
- Okunurluk
- Markayı temsili
- Özgünlük
- Uygulanabilirlik

Ali Borucu
Yüksek Lisans Tez Uygulaması

Resim 23. Logo ve logotype tasarım infografisi 1. alternatif

Resim 24. Logo ve logotype tasarım infografığı 2. alternatif

SONUÇ

Günümüz dünyası değişen, gelişen ve zamanla yarışan toplumlar meydana getirmiştir. İnsanoğlunun bilgiye en kısa ve anlaşılır bir şekilde ulaşabilme çabası, teknolojik gelişmelere yol açmıştır. Toplumlar eğitimde bunu yakalayabilmek için, kendi içinde farklı sistemler üzerinde çalışma yapmakta; eğitim ve öğretimde materyal geliştirme programları uygulamaktadır.

Hızla gelişen teknolojiyi, eğitim ve öğretime uygun hale getirilebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı, Fatih Projesi adı altında, okullarda akıllı tahta ve öğrencilerde de tablet uygulanmasına geçmiştir. Bu araştırma kapsamında Fatih Projesinin işlevselliğini artırabilmek düşüncesiyle prototip bir infografik uygulama yapılmıştır. Bu infografik uygulama ile eğitime katkı sağlayabilmek amacı ile yola çıkılmış bir çalışmadır.

İnfografik, hayatın her aşamasında farkında olmadan çok fazla kullanılan ve karşılaşılan bir tasarım örneğidir. İnfografik, satın alınan ürünlerin içindeki kullanım kılavuzlarında, ilaç prospektüslerinde, tanıtım kataloglarında, broşürlerde, dergilerde, internet sayfalarında çok fazla karşılaşılan, bir bilgiyi görsel olarak anlatma yöntemidir. Sayfalarca veya satırlar boyu anlatılmak istenen bilgi görsel olarak iki veya üç şekilde çok basit olarak anlatılabilmektedir. Kullanım kılavuzlarının farklı dillerde olması, bazen o dile hakim olunmadığında, sorunların çıkmasına ve kılavuzun işlevselliğinin anlamsız hale gelmesine sebep olur. Ama görsel olarak anlatılan bir çalışma, dilinizin ve eğitim seviyenizin ne olduğunun hiçbir önemi olmadan, infografik ile basit bir şekilde anlatılabilmektedir.

İnfografik tarihsel boyutta araştırıldığında, ilk insan topluluklarına kadar uzanmaktadır. Tarih boyunca karşılaşılan haritalar, savaş planları, şehir planları gibi çalışmalar infografik yapmak amacıyla tasarlanmamış olsa bile insanoğlunun basit ve anlaşılır bir şekilde olayları veya bilgiyi aktarabilme kaygısından ortaya çıkmıştır.

Özellikle Batı basını bir haber ya da konuyu, okuyucularına uzun metinleri okutmasına gerek bırakmadan, net, çekici, amacına uygun ve kolayca anlaşılabilir ve hatırlanan bir şekilde anımsatmak konusunda uzun süredir uğraş vermektedir.

Fakat Doğuya kayıldıkça, toplumlardaki bilgi grafiğine olan taleple rağmen, yapılan infografiklerde de belirgin bir azalma göze çarpmaktadır.

Türkiye’de de durum çok iç açıcı değildir. Bilgi grafiği henüz yeterince gereksinim duyulan ve batıdaki anlamda kullanılan bir yöntem haline gelememiştir. Özellikle yazılı basın, okuma kültürü yeterince yerleşmemiş olan okuyucu kitlesine ilk sayfadan olabildiğince ulaşabilmek amacıyla, bu sayfaya gereğinden fazla ağırlık vermektedir. Türkiye’de bilgi grafiği ile uğraşan az sayıdaki tasarımcı, gazetelerde daha çok ekonomi sayfalarındaki çubuk grafiklerini süslemektedir. Bunun yanı sıra görsel malzemesi bulunamayan çok önemli haberleri görselleştirmeleri için çaba sarf etmektedirler. Bunun sebebi, Türkiye’de grafik tasarımcıların yetkinliklerinin batıdaki kadar kabul görmüş olmamasıdır. Türk halkının grafik birikiminin ve görsel algısının Batı’ya göre zayıf olması da, önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Eğitim olarak infografiği ele aldığımızda çocuğun eğitim sürecinin tamamında, infografik kullanılmaktadır. Boyama kitaplarından başlayan illüstrasyon yoğunluklu, hikaye ve masal kitaplarıyla devam eden görselliğe merak, çocuğun hayatı boyunca hep ihtiyaç hissettiği bir olgu olmuştur. Araştırmamızın birinci bölümünde eğitim konusunda bahsedildiği gibi, araştırmalar incelendiğinde görsel figürlerle yüklü, bir bilginin, akılda kalıcılığı çok yüksektir. Anlatılmak istenen konu veya haberler, görsellerle desteklendiğinde her zaman çekiciliğini korumuştur. Ülkelerin eğitim sistemleri, karşılaştırıldığında farklılık göstermektedir.

Türkiye de, eğitim amaçlı çok fazla infografi bulunmadığı tespit edilmiştir. Bulunan infografikler de, profesyonelce olmayan, daha çok ders öğretmenlerinin kendi imkanlarıyla yapmaya çalıştığı infografiklerdir. Bu eksiklikten yola çıkarak AGSL de okutulan Grafik dersinin öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan bir infografi tasarlanmıştır. Bilimsel olarak bu tasarımı hazırlarken dikkate alınması gereken iki disiplin ; “Eğitim ve Sanat disiplinlerini” inceleyerek çalışmaya başlanmıştır.

Yapılan araştırmalar ışığında gerekli literatür bilgileri verilerek uygulama aşamasına geçildi. Araştırmamızın uygulama bölümünde anlatıldığı gibi inceleme ve tasarım aşamaları tek tek tamamlandı.

Yapmış olduğumuz araştırmalarda ortak görüş olarak infografiklerin nasıl hazırlanması gerektiğini şu şekilde açıklayabiliriz. Infoğrafiklerde rastlanan en büyük sorun bilgi sahibinin bilgilerini grafikerle paylaşmadan kişisel bir tasarım istemesinden dolayı, istenen etkiyi yakalamak zorlaşmaktadır. Yapılacak infografiklerin bilgi sahibi veya konunun uzmanı ile grafikerlerin bire bir iletişim halinde oldukları zaman kaliteli infografikler ortaya çıkacağı düşünölmektedir. Konunun önemli bölümleri bilgi sahibi tarafından mutlaka grafikerlere anlatılmalıdır. Grafikerler, tasarımsal özelliklerle infografiğin içinde farklı teknikler kullanarak konunun önemli bölümlerini belirtilmelidir. Konunun, infografikte anlatım ve görsel figürlerinin birlikte nasıl kullanılacağı konun uzmanı ve grafiker tarafından birlikte karar verilmelidir. Bu araştırma kapsamında üretilen infografik çalışmasında konuyu hazırlayan ile tasarımcı aynı kişi olduğundan tasarım sorunları ile karşılanmadı. Eğitim içinde yer alan diğer dersler için hazırlanılacak infografiklerde, bu konulara dikkat edildiğinde daha başarılı bir infografiğin ortaya çıkacağı düşünölmektedir.

Infoğrafiklerin eğitim-öğretime katkısını şu şekilde açıklanabilir: Öğretmenin ders işleyişini ve konu akışını infografiklerle öğrenciye en basit ve anlaşılır bir yöntemle kavratılabileceği fikrine ulaşılmıştır. Ders konusunda istenilen vurgular görsellerle desteklenerek, öğrenciye konunun önemi daha iyi anlatılabileceği düşünölmektedir. Eğitimde görsel materyallerin öğrencide kalıcılığı göz önünde bulundurulduğunda, iyi hazırlanmış bir infografiğin, eğitim alanında çok önemli bir yer tutacağını sonucuna varılmıştır. Bu düşüncelerle hazırlamış olduğumuz infografikler, eğitim ve öğretimde farklı bir eğitim materyali olarak kullanılması, ders işlenişine farklı bir bakış açısı ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ve uygulama sonucunda, Türk Eğitim sisteminde infografiğin yok denilecek kadar az olmasından yola çıkılarak, infografiklerin kullanılmasını yaygınlaştırmak gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- AKALAN, G. (2000). **Gravür**, Kale Seramik Sanat Yayınları, İstanbul.
- AKARSU, F. ve FİDAN, N. (1993). **Eğitime Giriş**, Meteksan, Ankara.
- AKKOYUNLU, B. (2002). “**Educational Technology in Turkey: Past, Present and Future**”, Educational Media International., Vol. 39, No 2: 165-174.
- AKIN, H.B. (2001). **Yeni Ekonomi: Strateji, Rekabet, Teknoloji Yönetimi**, Çizgi Kitabevi, Konya.
- AKPINAR, Y. (1999). “**BDE ve Bilgi Toplumunda İnsan Nitelikleri**”. **BTIE-99 Bildiriler Kitabı**, Ankara
- ARTUT, K. (2002). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- DEMİREL, Ö. (2002) **Öğretme Sanatı**, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- DUMAN, A. (1999). **Yetişkinler Eğitimi**, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- DENLİ, Salih. (2000). “**Hypermedia sistemli interactice ortamın sanat\grafik tasarım eğitiminde, bilgilendirici ve öğretici olarak kullanma önerisi**” H.Ü. Güzel Sanatlar Yayınları, Ankara.
- ERBAY, M. (1997). **Plastik Sanatlar Eğitimi Gelişimi**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- GÖKÇE, B. (1996). **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**, Savaş Yayıncılık, Ankara.
- GÖKAYDIN, N. (2002). **Sanat Eğitimi Öğretim Sistemi ve Bilgi Kapsamı. Temel Sanat Eğitimi**. MEB Yayınları, Ankara.
- GÜLER, T. (2006). Bilgilendirme Tasarımına Giriş. **Grafik Tasarım**, Ankara.

HARRIS, R.L. (1996). **Information Graphics**, Oxford University Press, Atlanta.

HOLMES, N. (1993) **The Best in Diagrammatic Graphics**. Quarto Publishing. London.

IŞINGÖR, M., ETİ E., ASLIER, M. (1986). **Resim I - Temel Sanat Eğitimi, Resim Teknikleri, Grafik Resim**. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

KAPTAN, F. (2007). **Fen Bilgisi Öğretiminin Niteliği ve Amaçları**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Eskişehir.

KAYA, Z. (2006). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Pagem Yayınları, Ankara.

KIRSCHNER, P. ve SELINGER, M. (2003). “**The State of Affairs of Teacher Education with Respect to Information and Communications Technology**”, *Technology, Pedagogy and Education*, Vol. 12, No 1: 5-17.

KUMAR, Krishan; (1995) **Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları**, çev. Mehmet Küçük, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara,

KÜÇÜKAHMET, L. (2003). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Nobel Yayıncılık. Ankara.

MCLUHAN M. (2003) **Yaradığımız Medya**, Merkez Kitapçılık, İstanbul.

MCNAÏR, V. ve GALANOULİ, D. (2002). “**Information and Communications Technology in Teacher Education: can a reflective portfolio enhance reflective practice?**”, *Journal of Information Technology for Teacher Education*, Vol. 11, No 2.

MEB, (2006). **AGSL Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programı**, Ankara.

ODABAŞI ASLAN, H. (2002). **Grafik’te Temel Tasarım**, Yorum Sanat Yayınları, İstanbul.

ODABAŞI, H. F. (2000). “**Toplumsal Etkileri ve Teknoloji Okur-yazarlığı**”, Bilgi Teknolojileri IŞığında Eğitim. Ankara.

ÖZSOY, O. (2003). **Etkin Eğitim**. Hayat Yayınları, Ocak. Sayı:142. İstanbul

PEKMEZCİ, H. (1992). **Tüm Yönleri ile Serigrafi İpekbaŐı**, İlke Yayınları, Ankara.

PREVENZO, E.F. BRETT, A. ve MCCLOSKEY, G.N. (1999). **Computers, Curriculum, And Cultural Change: An Introduction for Teachers**, London, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

RAJAMANİCKAM, V. (2005). **Infographics Seminar Handout**. Ahmedabad.

SAN, İ. (1977) **Sanatsal Yaratıcılık ve Çocukta Yaratıcılık**, İŞ Bankası Yayınları, Ankara

SAGÖCAK, M. (2003). **Tasarım Tarihi-Endüstri Ürün Tasarımında 250. Yıl VipaŐ A.Ő. Bursa**.

SENEMOğLU, N. (2000). **Gelişim Öğrenme ve Öğretme**, Gazi Kitapevi, Ankara.

ŞAHİN, T.Y. ve YILDIRIM, S. (1999). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Anı Yayınevi, Ankara.

ŞAHİN, T.Y. (2003). “**Student teacher’s perceptions of instructional technology: developing materials based on a constructivist approach**”, British Journal of Educational Technology, Vol. 34, No 1: 67-74.

TÜRKOĞAN, G. (1981). **Sanat Eğitimi Yöntemleri**, Ay Yıldız Matbaası, Ankara.

TEPECİK, A. (2002). **Grafik Sanatlar Tarih-Tasarım-Teknoloji**. Detay Yayınları, Ankara.

UÇAR, T.F. (2004). **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İnkılap Kitapevi, İstanbul.

UÇAN, A. (1995). **Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Planlanması Ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi**. Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

VONNEGUT, Kurt, Jr.; (1969) **Player Piano**, St. Albans, Panther Books.

Sürelî Yayınlar

BAŞAR, Reşat M. (2002). **“Güzel Sanatlar Fakültelerinde Sanat Eğitimi”**, I. Ulusal Mezuniyet Sergisi ve Sempozyumu 2002. H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara.

BOZDOĞAN, A.E ve YALÇIN, N. (2005). **İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Derslerindeki Fizik Konularına Karşı Tutumları**. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6, (1): 241-247, Kırşehir.

ERKMEN, B.(1983). **Hazırlanmamış Bir Grafik Sanatlar Sözlüğü**. Gösteri Dergisi, İstanbul.

GÜLTEKİN, M. (2002). **“Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi Kapsamında İlköğretime Öğretmen Yetiştirme”**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1-2: 49-65. Eskişehir.

İÇMELİ, M. (1985). **“Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını”** H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları 1, Ankara.

YANIK, A. (2008). Children's Usability (Rapor). Siemens Business Sevices e-Öğrenme Bölümü. Ankara.

YILDIRIM A. (1998). **Öğretmen Eğitiminde Eğitim Fakültesi Uygulama Okulu**, Milli Eğitim Dergisi, Ankara.

Yayınlanmış Tezler

AYAN, M. (2007). **Sosyolojik Açıdan Özgün Baskıresim Sanatının Bugünkü Durumu ile İlgili Profesyonel Sanatçıların Görüşlerinin İncelenmesi**. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

BAL, M.(1993).**Orta Dereceli Okullarda Sanat Eğitimi**, Gazi Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi) Ankara

BAŞGÜN F. (2012).**Gazetelerdeki Bilgi Grafiklerinin İncelenmesi**, **Dumlupınar Üniversitesi**, (Yüksek Lisans Tezi) Kütahya.

BİLGİLİ, YILDIRIM, M. (2001). **Anadolu Meslek Liseleri Grafik Bölümü Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Durumları ve Eğitim-Öğretimden Beklentileri** (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara

ERTOSUN, A. (2006). **“Türkiye’deki grafik sanat eğitimi ile Amerika’daki grafik sanat eğitiminin karşılaştırılması”** Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

KARAMUSTAFA, S. (2003) **21. Yüzyıl Türkiye’sinde Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi, Gelişmiş İletişim Teknolojileri Çağında Türkiye’deki Grafik Tasarım Eğitiminin Geleceğine İlişkin Bir Model Önerisi**, Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi. İstanbul.

ÖZDEMİR S. (2008) **Grafik Eğitimi Veren Ortaöğretim Kurumlarında Yazı-Tipografi Dersinin Önemi ve Karşılaşılan Sorunlar**, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

Photoshop Magazin Dergisi 2010;09. **İnfografik Nedir**. İstanbul.

SÜNBÜL, A.M. (1998). **Öğretim Stratejilerinin Öğrenci Erişi ve Tutumlarına Etkisi**. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ÜNVER, E. (1997) **Liselerde Sanat Eğitimi ve Öğretimi** (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara

YANIK A.(2008). **Bilgilendirme Amaçlı Etkileşimli Ortamlarda Grafik Arayüz, Bir DVD Kamera İçin Sayısal Kullanım Kılavuzu**, (Sanatta Yeterlilik Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

İnternet Yayınları

Ayıter, Elif http://www.citrinitas.com/history_of_viscom/computer.html
Erişim Tarihi 18 Eylül 2007

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Infografik>, Erişim Tarihi 17. 15.2012

http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/rapor.doc

<http://multar.blogcu.com/internet-haberciligi-ve-geleneksel-habercilikten-farklari/454027> Erişim Tarihi 25.04.2012.

YÖK (2003a). **Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi**. [çevrim içi] T.C. Yüksek Öğretim Kurulu web sayfası.
Erişim Tarihi: 16.04.2003.

